

ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΟ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ
ΛΕΞΙΚΟ ΟΡΩΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

Επιστημονική επιμέλεια:

Σοφία Καλοπίση-Βέρτη και Μαρία Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Με τη συνεργασία των

Elka Bakalova, Ecaterina Buculei, Μίλτου Γαρίδη†,
Olga Etinhof, Raffaella Farioli Campanati, Πύρρου Θώμου, Anka Stojaković

Σχέδια των αρχιτεκτόνων

Πέτρου Κουφόπουλου, Σταύρου Μαμαλούκου, Μαρίας Μυριανθέως-Κουφοπούλου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2010

Εικόνα / Figure 273

Κιλλίβαντας με ανάγλυφο διάκοσμο. Θεσσαλονίκη, Παναγία Αχειροποιήτος, νάρθηκας, περίπου 450 (ΛΗΨΗ: 1986).
Console with relief decoration. Thessalonike, Virgin Acheiropoietos, narthex, ca. 450 (PHOTO: 1986).

κιγκλίδες → φράγμα πρεσβυτερίου

κιλλίβαντας α. & κιλλίβας α. (εικ. 273-274) // πρβ.
φουρούσι

Αγγλ.: console; modillion; ancones pl.

Αλβ.: konsolë f.

Γαλλ.: console f.; modillon m.

Γερμ.: Konsole f.; Kragstein m.

Ιταλ.: modiglione m.; console f.

Ρουμ.: consolă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОНЗОЛА Ж.

Βουλγ. (λατ.): konzola ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): КОНСОЛЬ Ж.; КРОНШТЕЙН М.

Ρωσ. (λατ.): konsol' ž.; kronštejn m.

Σερβ. (κυριλλ.): КОНЗОЛА Ж.

Σερβ. (λατ.): konzola ž.

κιλλίβας → κιλλίβαντας

κιμωλία (γη) θ.

Αγγλ.: chalk

Αλβ.: shkumës m.

Γαλλ.: craie f.

Γερμ.: Kreide f.

Ιταλ.: gesso m.

Ρουμ.: cretă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ТЕБЕШИР М.

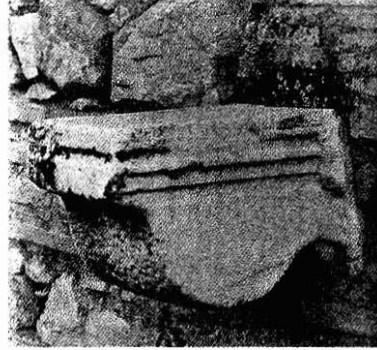
Βουλγ. (λατ.): tebešir m.

Ρωσ. (κυριλλ.): МЕЛ М.

Ρωσ. (λατ.): mel m.

Σερβ. (κυριλλ.): креда Ж.

Σερβ. (λατ.): kreda ž.

Εικόνα / Figure 274

Κιλλίβαντας. Φρυγία, Ιεράπολη, μαρτύριο Αγίου Φιλίππου, περίπου 400 (ΛΗΨΗ: 1992).
Console. Phrygia, Hierapolis, Martyrium of St Philip, ca. 400 (PHOTO: 1992).

κινητή γέφυρα*

κι(ν)στέρνα θ. [μσν.]· δεξαμενή θ.· στέρνα θ.¹⁰³
(εικ. 275-276)

Αγγλ.: cistern

Αλβ.: çisternë f.; rezervuar m.

Γαλλ.: citerne f.

Γερμ.: Zisterne f.

Ιταλ.: cisterna f.

Ρουμ.: cisternă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ЦИСТЕРНА Ж.; ЩЕРНА Ж.; ВОДОЕМ М.;

ВОДОХРАНИЛИЩЕ СР.

Βουλγ. (λατ.): cisterna ž.; šterna ž.; vodoem m.;

vodochranilište sr.

Ρωσ. (κυριλλ.): ЦИСТЕРНА Ж.

Ρωσ. (λατ.): cisterna ž.

Σερβ. (κυριλλ.): ЦИСТЕРНА Ж.

Σερβ. (λατ.): cisterna ž.

κίονας α. & κίων α.· κολώνα & κολόνα θ.· στύλος
α.¹⁰⁴ (εικ. 277-284)

Αγγλ.: column

Αλβ.: kolonë f.; shtyllë f.

Γαλλ.: colonne f.

Γερμ.: Säule f.

Ιταλ.: colonna f.

Ρουμ.: coloană f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОЛОНА Ж.

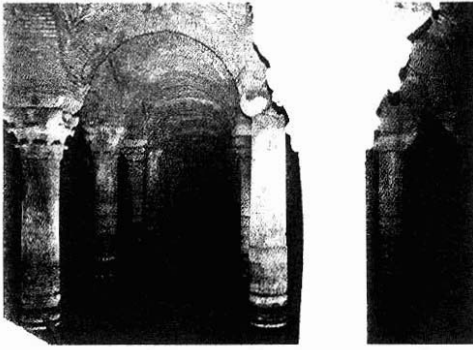
Βουλγ. (λατ.): kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): КОЛОННА Ж.; СТОЛБ М.

Ρωσ. (λατ.): kolonna ž.; stolb m.

Σερβ. (κυριλλ.): СТУБ М.

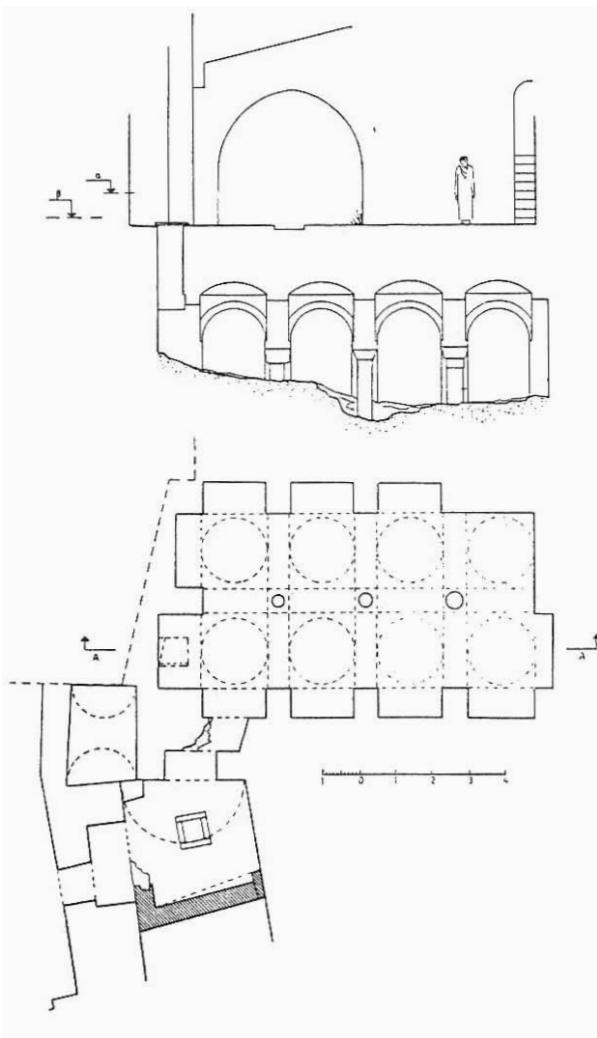
Σερβ. (λατ.): stub m.

Εικόνα / Figure 275

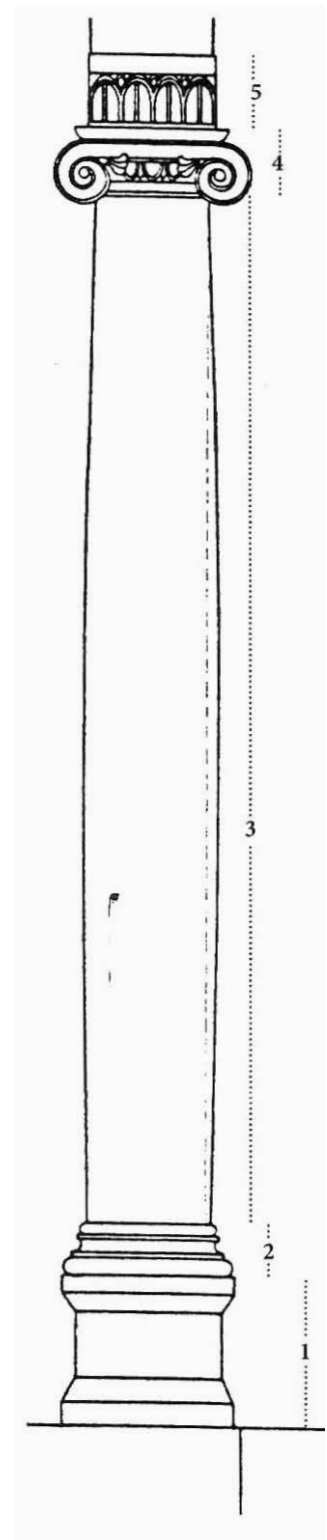
Κινστέρνα. Κωνσταντινούπολη, Βασιλική Κινστέρνα (Yerebatan Sarayı), 527-565 (ΛΗΨΗ: 1985).

Cistern. Constantinople, Basilike Cistern (Yerebatan Sarayı), 527-565 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

Εικόνα / Figure 276

Κινστέρνα μοναστηριακή, τομή και κάτοψη. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, αρχές 11^{ου} αι. (Στίκας 1970, εικ. 108).
Monastery cistern, section and ground plan. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, early 11th c. (Στίκας 1970, fig. 108).

Εικόνα / Figure 277

Κίονας. Λοκρίδα, Βασιλική Δαφνουσίων, αρχές 5^{ου} αι. (Ορλάνδος 1954, εικ. 222).

1. βάθρο, 2. βάση 3. κορμός 4. κιονόκρανο 5. επίθημα.
Column. Locris, Daphnousia Basilica, early 5th c. (Ορλάνδος 1954, fig. 222).

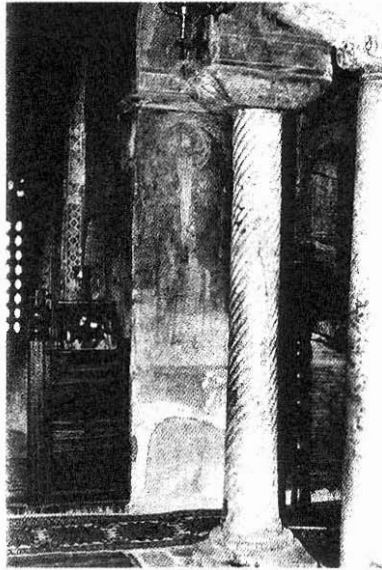
1. pedestal 2. base 3. shaft 4. capital 5. impost-block.

Εικόνα / Figure 278

Κίονας αγγράβδωτος. Κως, Κέφαλος, νότια Βασιλική Αγίου Στεφάνου, τέλος 5^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1991).

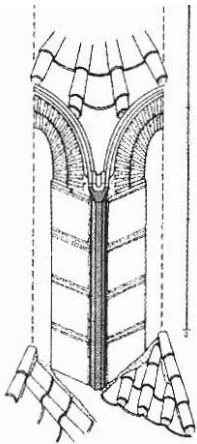
Unfluted column. Cos, Kephalos, south Basilica of St Stephen, late 5th c. (PHOTO: 1991).

Εικόνα / Figure 279

Κίονας ειληματικός σε δεύτερη χρήση. Θεσσαλονίκη, Άγιος Ευθύμιος, 10^{ος} αι. (ΛΗΨΗ: 1986).

Column with spiral flutes re-used. Thessalonike, St Euthymios, 10th c. (PHOTO: 1986).

Εικόνα / Figure 280

Κίονας ενδομημένος, αξονομετρικό ισομετρικό σχέδιο. Αθήνα, Άγιοι Ασώματοι Θησείου, β' μισό 11^{ου} αι. (ΣΒΜ, κατά Στίκα 1959).

Embedded column, isometric drawing. Athens, Hagioi Asomatoi at Theseion, 2nd half of 11th c. (ΣΒΜ, after Στίκας 1959).

Εικόνα / Figure 281

Κίονας ενδομημένος. Αθήνα, Άγιοι Θεόδωροι, τρούλος, 1065 (ΛΗΨΗ: 1986).

Embedded column. Athens, Hagioi Theodoroi, dome, 1065 (PHOTO: 1986).

κίονας αρράβδωτος α. (εικ. 278)

Αγγλ.: unfluted column

Αλβ.: kolonë e lëmuar f.

Γαλλ.: colonne lisse f.

Γερμ.: unkannelierte Säule f.

Ιταλ.: colonna liscia f.

Ρουμ.: coloană netedă f.; coloană fără caneluri f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОЛОНА С ГЛАДЪК СΤΒΟΛ Ж.; гладка КОЛОНА Ж.

Βουλγ. (λατ.): kolona s gladük stvol ž.; gladka kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): Гладкая колонна ж.

Ρωσ. (λατ.): gladkaja kolonna ž.

Σερβ. (κυριλλ.): Глатки стуб м.; стуб без канелура м.

Σερβ. (λατ.): glatki stub m.; stub bez kanelura m.

κίονας ειληματικός α. κίονας με στρεπτές ραβδώσεις α.¹⁰⁵ (εικ. 279)

Αγγλ.: column with spiral flutes; column with twisted flutes; spirally fluted column

Αλβ.: kolonë me nevratura spirale f.

Γαλλ.: colonne à cannelures torses f.

Γερμ.: Säule mit gewundenen Kanneluren f.

Ιταλ.: colonna tortile f.; colonna con scanalature a spirale f.

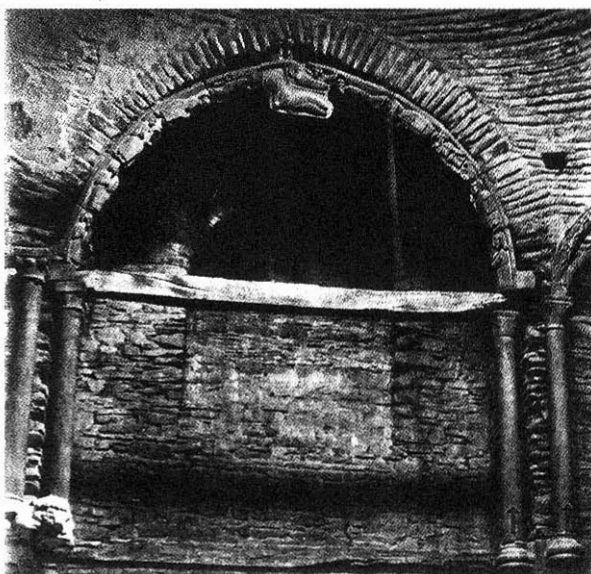
Ρουμ.: coloană cu caneluri răsucite f.; coloană cu caneluri în spirală f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОЛОНА СЪС СПИΡΑΛΟΒΙДНО ИЗВИТИ КАНЕЛЮРИ Ж.

Βουλγ. (λατ.): kolona sūs spiralovidno izviti kaneljuri ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): ВИТАЯ КОЛОННА Ж.

Ρωσ. (λατ.): vitaja kolonna ž.

Σερβ. (κυριλλ.): тордирани стуб м.; стуб са завојитим канелурама м.; спирално канеловани стуб м.

Σερβ. (λατ.): tordirani stub m.; stub sa zavoјitim kanelurama m.; spiralno kanelovani stub m.

κίονας ενδομημένος α. κίονας ένθετος α. (εικ. 280-281) // πρβ. ημικίονας

Αγγλ.: embedded column; engaged column

Αλβ.: kolonë e trupëzuar f.; gjysmëkolonë f.

Γαλλ.: colonne engagée f.

Γερμ.: eingemauerte Säule f.

Ιταλ.: colonna incassata f.

Ρουμ.: coloană angajată f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ВГРАДЕНА КОЛОНА Ж.

Βουλγ. (λατ.): vgradena kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): УТОПЛЕННАЯ КОЛОНКА Ж.

Ρωσ. (λατ.): utoplennaja kolonka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): АНГΑЖΟΒΑΝΙ СΤУБ Μ.; ΔΕΛΙΜΙΧΝΟ УГΡΑЖΕΝΙ СΤУБ Μ.

Σερβ. (λατ.): angažovani stub m.; delimično ugrađeni stub m.

κίονας ένθετος → κίονας ενδομημένος

κίονας εφαπτόμενος α. (εικ. 282)

Αγγλ.: applied column; attached column

Αλβ.: kolonë e bashkëngjitur f.

Γαλλ.: colonne adossée f.

Γερμ.: Wandsäule f.

Ιταλ.: colonna addossata f.

Ρουμ.: coloană adosată f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ПРИЛЕПЕНА КОЛОНА Ж.

Βουλγ. (λατ.): prilepena kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): КОЛОННА ПРИМЫКАЮЩАЯ К СΤΕΝΕ Ж.

Ρωσ. (λατ.): kolonna primykajuščaja k stene ž.

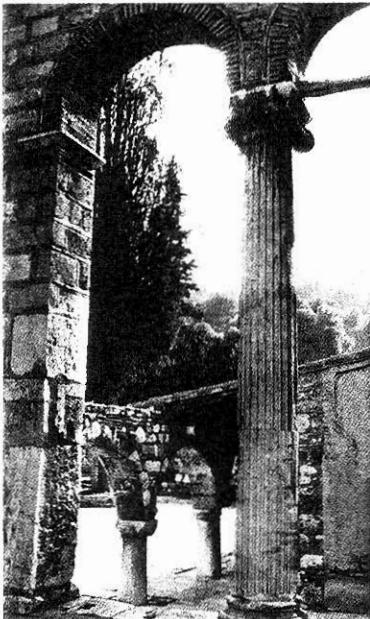
Σερβ. (κυριλλ.): ПРИСЛОЊЕНИ СΤУБ Μ.

Σερβ. (λατ.): prislonjeni stub m.

Εικόνα / Figure 282

Κίονας εφαπτόμενος. Άρτα, Παναγία Παρηγορήτισσα, βόρειο αψίδωμα, 1294-1296 (ΛΗΥΗ: πριν από το 1960, Π. Παπαχατζηδάκης, ΜΜπ).

Applied column. Arta, Virgin Paregoretissa, north arched bay, 1294-1296 (ΡΗΟΤΟ: before 1960, P. Papachatziidakis, ΜΜπ).

Εικόνα / Figure 283
Κίονας με ραβδώσεις (ιωνικός), 2^{ος} αι., σε δεύτερη χρήση. Αττική, Μονή Δαφνίου, καθολικό, νότια πλευρά εξωνάρθηκα, αρχές 12^{ου} αι. (ΛΗΦΗ: 1993).
Fluted column (Ionic) 2nd c., re-used. Attica, Daphni Monastery, katholikon, south end of exonarthex, beginning of 12th c. (PHOTO: 1993).

κίονας με ραβδώσεις α. κίονας ραβδωτός α.
 (εικ. 283)

Αγγλ.: fluted column
 Αλβ.: kolonë me kanelura f.
 Γαλλ.: colonne cannelée f.
 Γερμ.: kannelierte Säule f.
 Ιταλ.: colonna scanalata f.
 Ρουμ.: coloañă canelată f.; coloañă cu caneluri f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): колона с жлебове ж.; колона с канелюри ж.
 Βουλγ. (λατ.): kolona s žlebove ž.; kolona s kaneljuri ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): каннелированная колонна ж.
 Ρωσ. (λατ.): kannelirovannaja kolonna ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): канеловани стуб м.
 Σερβ. (λατ.): kanelovani stub m.

κίονας με στρεπτές ραβδώσεις → κίονας ειληματικός

κίονας μονολιθικός α. κίονας μονόλιθος α.
 (εικ. 279-282)

Αγγλ.: monolithic column
 Αλβ.: kolonë monolite f.
 Γαλλ.: colonne monolithe f.
 Γερμ.: monolithische Säule f.
 Ιταλ.: colonna monolitica f.
 Ρουμ.: coloañă monolită f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): монолитна колона ж.
 Βουλγ. (λατ.): monolitna kolona ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): монолитная колонна ж.
 Ρωσ. (λατ.): monolitnaja kolonna ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): монолитни стуб м.
 Σερβ. (λατ.): monolitni stub m.

κίονας μονόλιθος → κίονας μονολιθικός

κίονας ραβδωτός → κίονας με ραβδώσεις

κίονας στρεπτός α.¹⁰⁶

Αγγλ.: spiral column; twisted column
 Αλβ.: kolonë e përdredhur f.; kolonë spirale f.
 Γαλλ.: colonne torse f.; colonne torsadée f.
 Γερμ.: gedrehte Säule f.; gewundene Säule f.; spirallig gekrümmte Säule f.

Εικόνα / Figure 284

Κίονας τιμητικός. Κωνσταντινούπολη, Φόρος του Κωνσταντίνου. Τιμητικός κίονας Κωνσταντίνου Α' (324-326) (ΛΗΦΗ: 1985).

Honorific column. Constantinople, Forum of Constantine, honorific column of Constantine I (324-326) (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 285
Κίονες δίδυμοι. Κωνσταντινούπολη,
Αγία Σοφία, υπέρωο, 532-537
(ΛΗΨΗ: 1985).
Coupled columns. Constantinople,
Saint Sophia, gallery, 532-537
(PHOTO: 1985).

Βουλγ. (κυριλλ.): триумфална колона ж.
Βουλγ. (λατ.): triumfalna kolona ž.
Ρωσ. (κυριλλ.): памятная колонна ж.
Ρωσ. (λατ.): pamjatnaja kolonna ž.
Σερβ. (κυριλλ.): почасни стуб м.
Σερβ. (λατ.): ročasni stub m.

κίονες δίδυμοι α. πλ. (εικ. 285)

Αγγλ.: coupled columns pl.; twin column; paired columns pl.

Αλβ.: kolona binjake f. sh.

Γαλλ.: colonnes jumelées f. pl.; colonnes jumelles f. pl.

Γερμ.: Doppelsäule f.; gekuppelte Säulen f. pl.; gekoppelte Säulen f. pl.

Ιταλ.: colonne binate f. pl.

Ρουμ.: coloane geminate f. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): ДВОЙНА КОЛОНА Ж.

Βουλγ. (λατ.): dvojna kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): ДВОЙНЫЕ КОЛОННЫ Ж. МН.

Ρωσ. (λατ.): dvojnyje kolonny ž. mn.

Σερβ. (κυριλλ.): ДВОЈНИ СТУБОВИ М. МН.; удвојени стубови М. МН.

Σερβ. (λατ.): dvojni stubovi m. mn.; udvojeni stubovi m. mn.

Ιταλ.: colonna tortile f.

Ρουμ.: coloaă cu fusul în torsadă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ВИТА КОЛОНА Ж.

Βουλγ. (λατ.): vita kolona ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): ВИТАЯ КОЛОННА Ж.

Ρωσ. (λατ.): vitaja kolonna ž.

Σερβ. (κυριλλ.): УВРНУТИ СТУБ М.; тордирани стуб м.

Σερβ. (λατ.): uvrnuti stub m.; tordirani stub m.

κίονας τιμητικός α. & κίων τιμητικός α. (εικ. 284)

Αγγλ.: honorific column

Αλβ.: kolonë nderi f.

Γαλλ.: colonne honorifique f.

Γερμ.: Ehrensäule f.

Ιταλ.: colonna onoraria f.

Ρουμ.: coloaă comemorativă f.

κιονίσκοι δίδυμοι ταινιόδετοι α. πλ. κιονίσκοι συν-
δεόμενοι με κόμβους α. πλ.¹⁰⁷ (εικ. 286)

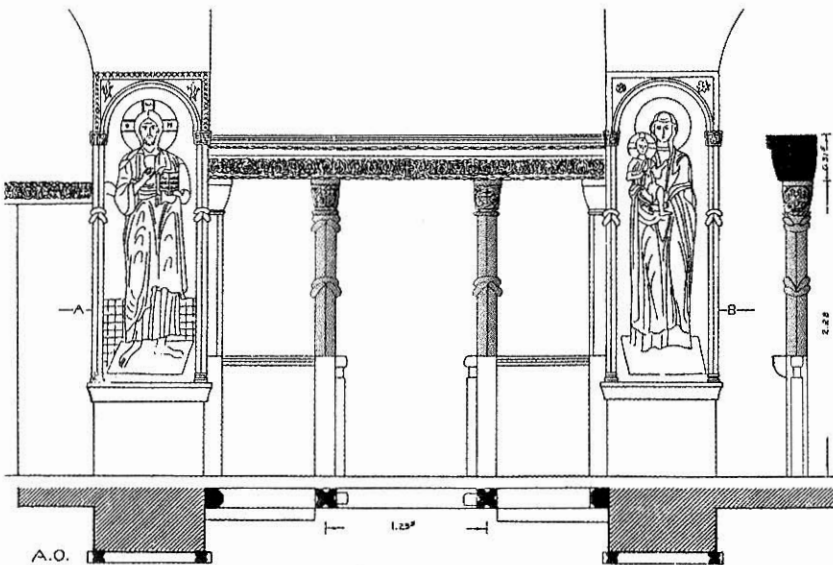
Αγγλ.: paired knotted colonettes pl.

Αλβ.: shtyllëza të lidhura me nyje f. sh.

Γαλλ.: colonnettes avec noeuds f. pl.; colonnettes nouées f. pl.

Γερμ.: Knotensäule f.

Ιταλ.: colonnine annodate f. pl.

Εικόνα / Figure 286

Κιονίσκοι δίδυμοι ταινιόδετοι σε τέμπλο,
όψη, τομή και κάτοψη. Θεσσαλία,
Πύλη, Πόρτα-Παναγιά, 1283
(Ορλάνδος 1935, εικ. 14).

Paired knotted colonettes on altarscreen,
elevation, section and ground plan.
Thessaly, Pyle, Porta Panagia, 1283
(Orlandos 1935, fig. 14).

Ρουμ.: colonete innodate f. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): ДВОЙНИ КОЛОНКИ С ВЪЗЕЛ Ж. МН.

Βουλγ. (λατ.): dvojni kolonki s vŕzel ž. mn.

Ρωσ. (κυριλλ.): ДВОЙНЫЕ КОЛОНКИ С УЗЛАМИ Ж. МН.

Ρωσ. (λατ.): dvojnyje kolonki s uzlami ž. mn.

Σερβ. (κυριλλ.): стубићи повезани чвором м. мн.;

стубићи са чвором м. мн.

Σερβ. (λατ.): stubići povezani čvorom m. mn.; stubići sa čvorom m. mn.

**κιονίσκοι συνδεόμενοι με κόμβους → κιονίσκοι δί-
δυμοι ταινιόδετοι**

κιονίσκος α.

Αγγλ.: colonette

Αλβ.: shtyllëz f.

Γαλλ.: colonnette f.

Γερμ.: Säulchen n.; kleine Säule f.

Ιταλ.: colonnina f.

Ρουμ.: colonetă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОЛОНКА Ж.

Βουλγ. (λατ.): kolonka ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): СТОЛБИК М.; КОЛОНКА Ж.

Ρωσ. (λατ.): stolbik m.; kolonka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): колонета ж.; стубић м.

Σερβ. (λατ.): koloneta ž.; stubić m.

Εικόνα / Figure 287
Κιονόκρανο δίζωνο (ΓΖ).
Animal capital (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 288
Κιονόκρανο δίζωνο, περίπου 500. Κωνσταντινούπολη,
Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 5436
(ΛΗΨΗ: 1985).
Animal capital, ca. 500. Constantinople,
Archaeological Museum, inv. no. 5436
(PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 289
Κιονόκρανο δίζωνο καλαθοειδές, 6^{ος}-7^{ος} αι.,
σε δεύτερη χρήση. Κάιρο, τέμενος Ibn Túlún, 879
(ΛΗΨΗ: 1990).
Basket capital, 6th-7th c., re-used.
Cairo, Ibn Túlún sanctuary, 879
(PHOTO: 1990).

κιονόκρανο(ν) ου.¹⁰⁸ (εικ. 287-324)

Αγγλ.: capital

Αλβ.: kapitël m.

Γαλλ.: chapiteau m.

Γερμ.: Kapitell n.

Ιταλ.: capitello m.

Ρουμ.: capitel n.

Βουλγ. (κυριλλ.): КАПИТЕЛ М.

Βουλγ. (λατ.): kapitël m.

Ρωσ. (κυριλλ.): КАПИТЕЛЬ Ж.

Ρωσ. (λατ.): kapitël' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител м.; главица стуба ж.

Σερβ. (λατ.): kapitël m.; glavica stuba ž.

κιονόκρανο(ν) δίζωνο(ν) ου. κιονόκρανο(ν) με προ-
τομές ζώων ου.¹⁰⁹ (εικ. 287-288)

Αγγλ.: bipartite capital; animal capital; protomai capital

Αλβ.: kapitël me motive shtazore m.

Γαλλ.: chapiteau à double zone m.; chapiteau à

protomes d'animaux m.

Γερμ.: Zweizonenkapitell n.; zweizoniges Tierkapitell n.

Ιταλ.: capitello a due zone m.; capitello con protomi di animali m.

Ρουμ.: capitel cu protome de animale n.

Βουλγ. (κυριλλ.): ДВУЗОНЕН КАПИТЕЛ М.; капител с животински глави м.; капител с протомета м.

Βουλγ. (λατ.): dvuzonen kapitël m.; kapitël s životinski glavi m.; kapitël s protometa m.

Ρωσ. (κυριλλ.): двухъярусная капитель с протомами животных ж.

Ρωσ. (λατ.): dvuchjarusnaja kapitel' s protomami životnych ž.

Σερβ. (κυριλλ.): двојјасни капител м.; капител са мотивом животиња м.; двојјасни капител са животињским украсом м.

Σερβ. (λατ.): dvorojاسni kapitel m.; kapitel sa motivom životinja m.; dvorojاسni kapitel sa životinjskim ukrasom m.

κιονόκρανο(ν) δίζωνο(ν) καλαθοειδές ου.¹¹⁰ (εικ. 289)

Αγγλ.: basket capital

Αλβ.: kapitel në formë shportë m.

Γαλλ.: chapiteau avec treillis m.

Γερμ.: Zweizonenkapitell mit Korbzone n.;

Zweizonenkapitell mit Korbgeflecht in der Unterzone n.; zweizoniges Korbkapitell n.

Ιταλ.: capitello a due zone a cesta m.

Ρουμ.: capitel cu două zone în formă de coș n.

Βουλγ. (κυριλλ.): двузонен капител-кошница м.

Βουλγ. (λατ.): dvuzonen kapitel-košnica m.

Ρωσ. (κυριλλ.): двухъярусная капитель в виде корзины ж.

Ρωσ. (λατ.): dvuchjarusnaja kapitel' v vide korziny ž.

Σερβ. (κυριλλ.): двојјасни капител у виду кошарице м.

Σερβ. (λατ.): dvorojاسni kapitel u vidu košarice m.

κιονόκρανο(ν) ένζωδο(ν) ου.¹¹¹ (εικ. 290-292) // πρβ.

κιονόκρανο(ν) ιστορημένο(ν)

Αγγλ.: figured capital

Αλβ.: kapitel me figura m.

Γαλλ.: chapiteau figuré m.

Γερμ.: Figuralkapitell n.; figürliches Kapitell n.

Ιταλ.: capitello imposta figurato m.

Ρουμ.: capitel figurativ n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с фигури м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel s figuri m.

Ρωσ. (κυριλλ.): импостная фигурная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): impostnaja figurная kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са фигурама м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa figurama m.

Εικόνα / Figure 290

Κιονόκρανο ένζωδο. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Παναγία, 961-966 (ΓΖ).

Figured capital. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Church of the Virgin, 961-966 (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 291

Κιονόκρανο ένζωδο διακοσμημένο με την τεχνική της πρισματικής (κοίλης) γλυφής.

Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Παναγία, 961-966 (ΛΗΨΗ: 1970).

Figured capital decorated with carving technique.

Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Church of the Virgin, 961-966 (ΡΗΟΤΟ: 1970).

Εικόνα / Figure 292

Κιονόκρανο ένζωδο, περίπου 1080, σε δεύτερη χρήση.

Κωνσταντινούπολη, Μονή Χώρας,

εξωνάρθηκας, 1316-1321 (ΛΗΨΗ: 1985).

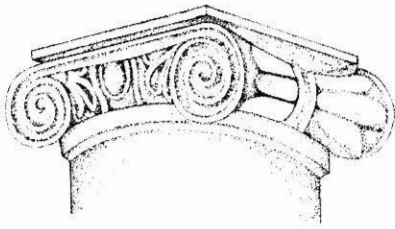
Figured capital, ca. 1080, re-used. Constantinople,

Chora Monastery, exonarthex, 1316-1321 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

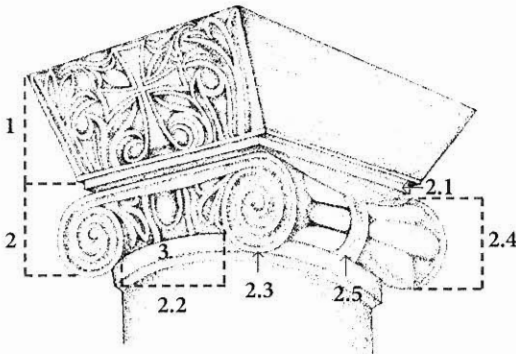
Εικόνα / Figure 293

Κιονόκρανο ιστορημένο με παράσταση βυζαντινού μύθου. Μάνη, Χαριά, Άγιος Νικόλαος, β' μισό 11^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1971, Ρ. Ανδρεάδη, ΜΜΚ).
Historiated capital depicting Byzantine myth. Mani, Charia, St Nicholas, 2nd half of 11th c. (PHOTO: 1971, R. Andreadi, MMK).

Εικόνα / Figure 294

Κιονόκρανο ιωνικό (ΜΜΚ).
Ionic capital. (MMK).

Εικόνα / Figure 295

Κιονόκρανο ιωνικό με επίθημα. Σικυών, Βασιλική, 5^{ος} αι. (ΜΜΚ, κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 272).

1. επίθημα 2. ιωνικό κιονόκρανο 2.1. άβακας 2.2. εχίνος 2.3. έλικα 2.4. προσκεφάλαιο 2.5. ζωστήρας 3. σπείρα.
Ionic impost capital. Sikyon, Basilica, 5th c. (MMK, after Ορλάνδος 1954, fig. 272).

1. impost block 2. ionic capital 2.1. abacus 2.2. echinus 2.3. volute 2.4. pulvinus 2.5. balteus 3. astragal.

Εικόνα / Figure 296

Κιονόκρανο ιωνικό με επίθημα. Κωνσταντινούπολη, Αγία Σοφία, υπερώο, 532-537 (ΛΗΨΗ: 1985).
Ionic impost capital. Constantinople, Saint Sophia, gallery, 532-537 (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 297

Κιονόκρανο ιωνικό με επίθημα. Βοιωτία, Σκριπού, Κοίμηση της Θεοτόκου, 873-874 (ΛΗΨΗ: 1969).
Ionic impost capital. Boeotia, Skripou, Dormition of the Virgin, 873-874 (PHOTO: 1969).

κιονόκρανο(ν) ιστορημένο(ν) ου. (εικ. 293) // πρβ.

κιονόκρανο(ν) ένζωδο(ν)

Αγγλ.: historiated capital

Αλβ.: kapitel me motive historike m.

Γαλλ.: chapiteau historié m.

Γερμ.: Bilderkapitell n.

Ιταλ.: capitello istoriato m.

Ρουμ.: capitel istoriat n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с фигурална композиция м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel s figuralna kompozicija m.

Ρωσ. (κυριλλ.): сюжетная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): sjužetnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са тематским украсом м.;

καпител са фигуралним украсом м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa tematskim ukrasom m.; kapitel sa

figuralnim ukrasom m.

κιονόκρανο(ν) ιωνικό(ν) ου. (εικ. 294)

Αγγλ.: Ionic capital

Αλβ.: kapitel jonik m.

Γαλλ.: chapiteau ionique m.

Γερμ.: ionisches Kapitell n.

Ιταλ.: capitello ionico m.

Ρουμ.: capitel ionic n.

Βουλγ. (κυριλλ.): йонийски капител м.

Βουλγ. (λατ.): jonijski kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): ионийская капитель ж.; ионическая

капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): ionijskaja kapitel' ž.; ioničeskaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): јонски капител м.

Σερβ. (λατ.): jonski kapitel m.

κιονόκρανο(ν) ιωνικό(ν) με επίθημα ου.¹¹²
(εικ. 295-297)

Αγγλ.: Ionic impost capital

Αλβ.: kapitel jonik me impost m.

Εικόνα / Figure 298

Κιονόκρανο κολουροπυραμιδοειδές (ΓΖ).

Truncated pyramid capital (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 299

Κιονόκρανο κολουροπυραμιδοειδές, α' μισό 6^{ου} αι.

Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο,

αρ. ευρ. 4209 (ΛΗΨΗ: 1985).

Truncated pyramid capital, 1st half of 6th c.

Constantinople, Archaeological Museum,

inv. no. 4209 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

Γαλλ.: chapiteau ionique à imposte m.

Γερμ.: ionisches Kämpferkapitell n.

Ιταλ.: capitello imposta-ionico m.

Ρουμ.: capitel ionic-impostă n.

Βουλγ. (κυριλλ.): йонийски кемпферов капител м.;

йонийски импост капител м.

Βουλγ. (λατ.): jonijski kempferov kapitel m.; jonijski
impost kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): ионическая капитель с импостом ж.

Ρωσ. (λατ.): ioničeskaja kapitel' s impostom ž.

Σερβ. (κυριλλ.): јонски капител с отпорником

(импостом) м.; јонски капител с импостом м.

Σερβ. (λατ.): jonski kapitel s otpornikom (impostom) m.;

jonski kapitel s impostom m.

**κιονόκρανο(ν) καλαθοειδές δίζωνο(ν) → κιονόκρα-
νο(ν) δίζωνο(ν) καλαθοειδές**

κιονόκρανο(ν) κολουροπυραμιδοειδές ου. κιονόκρα-
νο(ν) σε σχήμα ανεστραμμένης κόλουρης πυρα-
μίδας ου. (εικ. 298-299)

Αγγλ.: truncated pyramid capital

Αλβ.: kapitel në formë trung piramide m.

Γαλλ.: chapiteau en forme de pyramide tronquée m.;

chapiteau pyramidal m.; chapiteau conique m.

Γερμ.: Trapezkapitell n.

Ιταλ.: capitello troncopiramidale m.; capitello

imposta m..

Ρουμ.: capitel în formă de piramidă trunchiată n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител във формата на пресечена

πυραμιда м.; пресеченопυραμιдален

καпител м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel vŭv formata na presečena piramida

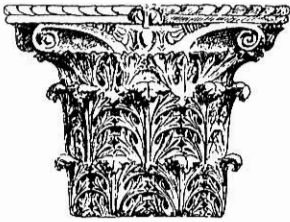
m.; presečenopiramidalen kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): пирамидальная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): piramidal'naja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител у виду зарубљене пирамиде м.

Σερβ. (λατ.): kapitel u vidu zarubljene piramide m.

Εικόνα / Figure 300

Κιονόκρανο κορινθιακό (Ορλάνδος 1954, εικ. 234).
Corinthian capital (Ορλάνδος 1954, fig. 234).

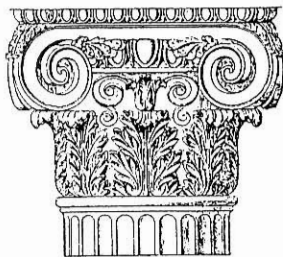
Εικόνα / Figure 301

Κιονόκρανο κορινθιακό, β' μισό 5^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Έκθεση γλυπτών κοντά στην Αγία Ειρήνη (ΛΗΨΗ: 1985).
Corinthian capital, 2nd half of 5th c. Constantinople, Sculpture exhibit near St Irene (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 302

Κιονόκρανο κορινθιακό μεσαιωνικό (κορινθιάζον). Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Παναγία, 961-965 (ΛΗΨΗ: 1969).
Medieval *corinthian capital*. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Church of the Virgin, 961-965 (PHOTO: 1969).

Εικόνα / Figure 303

Κιονόκρανο κορινθιακό σύνθετο. Φρυγία, Αιζανοί, ναός Διός, 117-138 (Robertson 1929, εικ. 94).
Composite capital. Phrygia, Aezanoi, temple of Zeus, 117-138 (Robertson 1929, fig. 94).

κιονόκρανο(ν) κορινθιακό(ν) ου. (εικ. 300-302)

Αγγλ.: Corinthian capital

Αλβ.: kapitel korintik m.

Γαλλ.: chapiteau corinthien m.

Γερμ.: korinthisches Kapitell n.

Ιταλ.: capitello corinzio m.

Ρουμ.: capitel corintic n.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОРИНТСКИ КАПИТЕЛ М.

Βουλγ. (λατ.): korintski kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): коринфская капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): korinfskaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): коринтски капител м.

Σερβ. (λατ.): korintski kapitel m.

κιονόκρανο(ν) κορινθιακό(ν) σύνθετο(ν) ου. (εικ. 303)

Αγγλ.: composite capital

Αλβ.: kapitel kompozit m.

Γαλλ.: chapiteau composite m.

Γερμ.: Kompositkapitell n.

Ιταλ.: capitello composito m.

Ρουμ.: capitel kompozit n.

Βουλγ. (κυριλλ.): КОРИНТСКИ КОМПОЗИТЕН КАПИТЕЛ М.

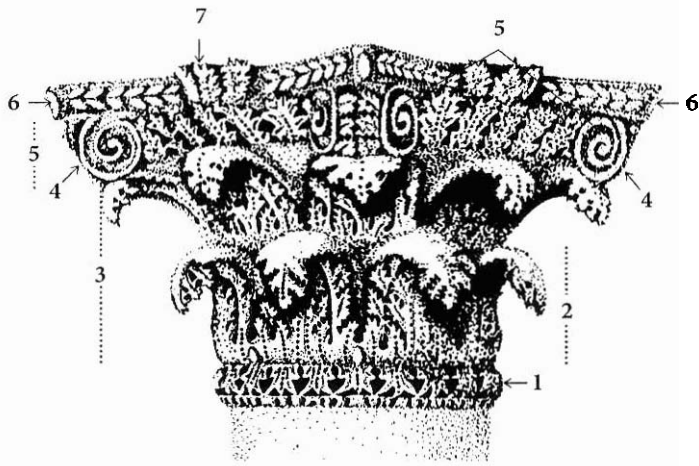
Βουλγ. (λατ.): korintski kompoziten kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): коринфская композитная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): korinfskaja kompozitnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): композитни коринтски капител м.

Σερβ. (λατ.): kompozitni korintski kapitel m.

Εικόνα / Figure 304

Κιονόκρανο κορινθιακό σύνθετο θεοδοσιανό (ΓΖ).
 1. σπείρα, 2. στεφάνη φύλλων 3. καλάθος 4. έλικες
 5. εχίνος 6. άβακας 7. ανθέμιο.,
 Theodosian composite capital (ΓΖ).
 1. astragal 2. collar of leaves 3. basket
 4. volutes 5. echinus 6. abacus 7. flos.

Εικόνα / Figure 305

Κιονόκρανο κορινθιακό σύνθετο θεοδοσιανό με επίθημα.
 Θεσσαλονίκη, Άγιος Δημήτριος,
 περίπου 640-650 (ΛΗΨΗ: 1970).
 Theodosian composite capital with impost block.
 Thessalonike, St Demetrios, ca. 640-650 (ΡΗΟΤΟ: 1970)

κιονόκρανο(ν) κορινθιακό(ν) σύνθετο(ν) θεοδοσιανό(ν) ου.¹¹³ (εικ. 304-305)

Αγγλ.: Theodosian composite capital
 Αλβ.: kapitel teodosian kompozit m.
 Γαλλ.: chapiteau composite théodosien m.
 Γερμ.: theodosianisches Kompositkapitell n.
 Γκαλ.: capitello cosiddetto teodosiano (composito)
 m.; capitello composito con acanto finemente
 dentellato m.

Ρουμ.: capitel teodosian n.; capitel theodosian n.
 Βουλγ. (κυριλλ.): теодосиански капител м.
 Βουλγ. (λατ.): teodosianski kapitel m.
 Ρωσ. (κυριλλ.): феодосиевская композиционная капитель ж.
 Ρωσ. (λατ.): feodosijevskaja kompozitnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): теодосијански капител м.
 Σερβ. (λατ.): teodosijanski kapitel m.

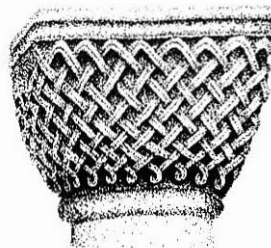
κιονόκρανο(ν) λεβητοειδές ου.¹¹⁴ (εικ. 306-308)

Αγγλ.: cube capital; cubical capital
 Αλβ.: kapitel kubik m.
 Γαλλ.: chapiteau corbeille m.; chapiteau cubique m
 Γερμ.: Kesselkapitell n.
 Γταλ.: capitello imposta a paiuolo m.
 Ρουμ.: capitel cubic n.
 Βουλγ. (κυριλλ.): кубичен капител м.
 Βουλγ. (λατ.): kubičen kapitel m.
 Ρωσ. (κυριλλ.): кубическая капитель ж.
 Ρωσ. (λατ.): kubičeskaja kapitel' ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): кубични капител м.
 Σερβ. (λατ.): kubični kapitel m.

Εικόνα / Figure 306

Κιονόκρανο λεβητοειδές με άκανθα (ΓΖ).
 Cubical capital with acanthus (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 307

Κιονόκρανο λεβητοειδές με πλέγμα καλάθου (ΓΖ).
 Cubical capital with basket weaving (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 308

Κιονόκρανο λεβητοειδές με επίθημα, σε δεύτερη χρήση.
 Θράκη, Φέρρες (βυζαντινή Βήρα), Παναγία Κοσμοσώτειρα,
 περίπου 1152 (ΛΗΨΗ: 1987).
 Cube capital with dossier, re-used. Thrace, Pherrai (Byzantine
 Bera), Virgin Kosmosoteira, ca. 1152 (ΡΗΟΤΟ: 1987).

κιονόκρανο(ν) με άκανθα και αύλακες ου.¹¹⁵
(εικ. 309)

Αγγλ.: fluted acanthus capital

Αλβ.: kapitel me gjethe akanti dhe kanelura m.

Γαλλ.: chapiteau à acanthe et cannelures m.; chapiteau à acanthe et godrons concaves m.

Γερμ.: Rillenkaptell n.

Ιταλ.: capitello "pergameno" m.

Ρομ.: capitel cu frunze de acant și caneluri n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с акантови листа и жлебове м.

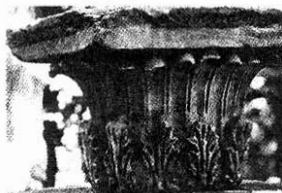
Βουλγ. (λατ.): kapitel s akantovi lista i žlebove m.

Ρωσ. (κυριλλ.): аканфовая капитель с каннелюрами ж.

Ρωσ. (λατ.): akanfovaĵa kapitel' s kanneljurami ž.

Σερβ. (κυριλλ.): избраздани капител са акантусом м.

Σερβ. (λατ.): izbrazdani kapitel sa akantusom m.

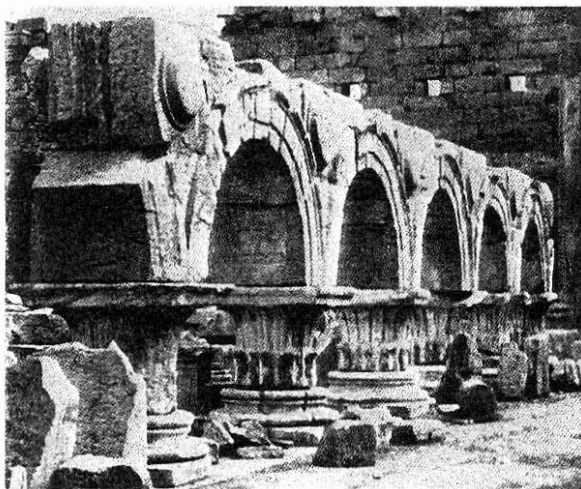
Εικόνα / Figure 309

Κιονόκρανο με άκανθα και αύλακες, α' μισό 4^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο (ΛΗΨΗ: 1985).
Fluted acanthus capital, 1st half of 4th c. Constantinople, Archaeological Museum (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 310

Κιονόκρανο με άκανθα και λύρα, περίπου 500, σε δεύτερη χρήση Θεσσαλονίκη, Άγιοι Απόστολοι, 1310-1314 (ΛΗΨΗ: 1970).
Corinthian lyre capital, ca. 500, re-used. Thessalonike, Holy Apostles, 1310-1314 (PHOTO: 1970)

Εικόνα / Figure 311

Κιονόκρανα με άκανθα και φύλλα καλάμου. Τρίπολις, Λεπτίμαγνα, Forum Σεπτημίου Σεβήρου, αρχές 3^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: R. Farioli).
Lotus-and-acanthus capital. Tripolis, Leptis Magna, Forum of Septimius Severus, early 3rd c. (PHOTO: R. Farioli).

Εικόνα / Figure 312

Κιονόκρανο με άκανθα και φύλλα καλάμου, με επίθημα. Μυστράς, Μονή Βροντοχίου, Παναγία Οδηγήτρια (Αφεντικό), 1310-1315 (ΛΗΨΗ: 1975).
Lotus-and-acanthus capital with impost block. Mistra, Brontochion Monastery, Virgin Hodegetria (Aphentiko), 1310-1315 (PHOTO: 1975).

κιονόκρανο(ν) με άκανθα και λύρα ου. (εικ. 310)

Αγγλ.: Corinthian lyre capital

Αλβ.: kapitel me gjethe akanti në formë lire m.

Γαλλ.: chapiteau (corinthien) en lyre m.

Γερμ.: (korinthisches) Leierkapitell n.

Ιταλ.: capitello corinzio a "lira" m.

Ρουμ.: capitel cu frunze de acant în formă de liră n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с акантови листа във формата на лира м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel s akantovi lista vŭv formata na lira m.

Ρωσ. (κυριλλ.): аканфовая лировидная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): akanfovaja lirovidnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са акантусом и лиром м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa akantusom i lirom m.

κιονόκρανο(ν) με άκανθα και υδρόβια φύλλα → κιονόκρανο(ν) με άκανθα και φύλλα καλάμου

κιονόκρανο(ν) με άκανθα και φύλλα καλάμου ου.

κιονόκρανο(ν) με άκανθα και υδρόβια φύλλα ου.¹¹⁶ (εικ. 311-312)

Αγγλ.: lotus-and-acanthus capital

Αλβ.: kapitel me gjethe akanti dhe lotusi m.

Γαλλ.: chapiteau à acanthe et feuilles d'eau m.; chapiteau à acanthe et feuilles dressées pointues m.

Γερμ.: Schilfblattkapitell n.; Kapitell mit Wasserblättern n.

Ιταλ.: capitello con acanto e foglie d'acqua m.

Ρουμ.: capitel cu frunze de acant și lotus n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с акантови и лотосови листа м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel s akantovi i lotosovi lista m.

Ρωσ. (κυριλλ.): капитель лотосовидная с аканфом ж.

Ρωσ. (λατ.): kapitel' lotosovidnaja s akanfom ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител с акантусовим и лотосовим листовима м.

Σερβ. (λατ.): kapitel s akantusovim i lotosovim listovima m.

κιονόκρανο(ν) με άκανθα «πεταλούδα» ου.¹¹⁷ (εικ. 313-314)

Αγγλ.: capital with "butterfly" acanthus

Αλβ.: kapitel me gjethe akanti në formë fluturë m.

Γαλλ.: chapiteau avec acanthe "papillon" m.

Γερμ.: Kapitell mit Schmetterlingsakanthus n.

Ιταλ.: capitello (composito) con foglie d'acanto mosse dal vento – tipo "a farfalla" m.

Ρουμ.: capitel cu frunze de acant "fluturë" n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с акантови листа във формата на пеперуда м.

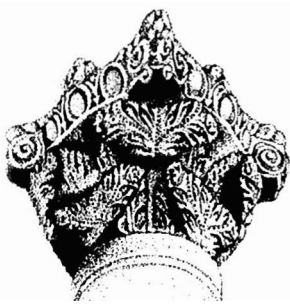
Βουλγ. (λατ.): kapitel s akantovi lista vuv formata na reperuda m.

Ρωσ. (κυριλλ.): капитель с пальмовидным листом в виде бабочки ж.

Ρωσ. (λατ.): kapitel' s pal'movidnym listom v vide babočki ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са лептирастим акантусом м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa leptirastim akantusom m.

Εικόνα / Figure 313

Κιονόκρανο με άκανθα «πεταλούδα» (ΓΖ).
Capital with "butterfly" acanthus (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 314

Κιονόκρανο με άκανθα «πεταλούδα», περίπου 500. Ραβέννα, Palazzetto Veneziano (ΛΗΨΗ: R. Farioli).
Capital with "butterfly" acanthus, ca. 500. Ravenna, Palazzetto Veneziano (PHOTO: R. Farioli).

κιονόκρανο(ν) με ανεμιζόμενα φύλλα άκανθας ου.
(εικ. 315-316)

Αγγλ.: wind-blown acanthus capital

Αλβ.: kapitel me gjethe akanti të trazuara m.

Γαλλ.: chapiteau avec feuilles d'acanthé agitées par le vent m.; chapiteau avec feuilles d'acanthé retournées par le vent m.

Γερμ.: Kapitell mit umgewehten Blättern n.; Kapitell mit windbewegtem Akanthus n.

Ιταλ.: capitello (composito) con foglie d'acanto mosse dal vento m.

Ρουμ.: capitel cu frunze de acant agitate de vânt n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител с акантови листа повеяни от вятър м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel s akantovi lista povejani ot vjatür m.

Ρωσ. (κυριλλ.): капитель с аканфовыми листьями, колеблющимися от ветра ж.

Ρωσ. (λατ.): kapitel' s akanfovymi list'jami, kolebljuščimisja ot vetra ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са акантусовим листовима покретаним ветром м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa akantusovim listovima pokretanim vetrom m.

Εικόνα / Figure 315

Κιονόκρανο με ανεμιζόμενα φύλλα άκανθας (ΓΖ).
Wind-blown acanthus capital (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 316

Κιονόκρανο με ανεμιζόμενα φύλλα άκανθας (είναι εμφανείς οι οπές τρυπάνου) περίπου 500, σε δεύτερη χρήση. Θεσσαλονίκη, Αγία Σοφία, μετά το 630 (ΛΗΨΗ: 1970).
Wind-blown acanthus capital (the drillholes are visible) ca. 500, re-used.
Thessalonike, Saint Sophia, after 630 (PHOTO: 1970).

Εικόνα / Figure 317

Κιονόκρανο με φυλλοφόρα προσωπεία, α' μισό 6^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 599 (ΛΗΨΗ: 1985).
Capital with foliate masks, 1st half of 6th c. Constantinople, Archaeological Museum, inv. no. 599 (PHOTO: 1985).

κιονόκρανο(ν) με προτομές ζώων → κιονόκρανο(ν) δίζωνο(ν)

κιονόκρανο(ν) με φυλλοφόρα προσωπεία ου.
(εικ. 317)

Αγγλ.: capital with foliate masks

Αλβ.: kapitel i zbukuruar me maskë gjethesh m.

Γαλλ.: chapiteau décoré de masques de feuillage m.; chapiteau à masques feuillus m.

Γερμ.: Blattmaskenkapitell n.

Ιταλ.: capitello decorato da maschere foliate m.

Ρουμ.: capitel decorat cu măști din frunze n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител покрит с маски от листа м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel pokrit s maski ot lista m.

Ρωσ. (κυριλλ.): капитель с маскаронами, декорированными листьями ж.

Ρωσ. (λατ.): kapitel' s maskaronami, dekorirovannymi list'jami ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са разлисталим маскама м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa razlistalim maskama m.

κιονόκρανο(ν) πτυχωτό(ν) ου.¹¹⁸ (εικ. 318-320)

Αγγλ.: fold capital

Αλβ.: kapitel i valëzuar m.

Γαλλ.: chapiteau polylobé m.

Γερμ.: Faltkapitell n.; Faltenkapitel n.

Ιταλ.: capitello increspato m.

Ρουμ.: capitel cutat n.

Βουλγ. (κυριλλ.): капител във формата на кошница м.

Βουλγ. (λατ.): kapitel vŭv formata na košnica m.

Ρωσ. (κυριλλ.): дынная ажурная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): dynnaja ažurnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): капител са вертикалним режњевима м.;
кришкасти капител м.

Σερβ. (λατ.): kapitel sa vertikalnim reznjevima m.;
kriškasti kapitel m.

κιονόκρανο(ν) σε σχήμα ανεστραμμένης κολουρης
πυραμίδας → κιονόκρανο(ν) κολουροπυραμιδοει-
δές

κιονόκρανο(ν) σύνθετο(ν) κορινθιακό(ν) → κιονό-
κρανο(ν) κορινθιακό(ν) σύνθετο(ν)

κιονόκρανο(ν) τεκτονικό(ν) ου.¹¹⁹ (εικ. 290-293, 298-
299, 306-308, 318-324)

Αγγλ.: impost capital

Αλβ.: kapitel impost m.

Γαλλ.: chapiteau imposte m.; chapiteau
scaphoïde m. [σπάν.]

Γερμ.: Kämpferkapitell n.

Ιταλ.: capitello imposta m.

Ρουμ.: capitel impostă n.

Βουλγ. (κυριλλ.): кубически капител м.; кубичен
капител м.

Βουλγ. (λατ.): kubičeski kapitel m.; kubičen kapitel m.

Ρωσ. (κυριλλ.): кубическая импостная капитель ж.

Ρωσ. (λατ.): kubičeskaja impostnaja kapitel' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): кубични капител м.

Σερβ. (λατ.): kubični kapitel m.

Εικόνα / Figure 318
Κιονόκρανο πτυχωτό (ΓΖ).
Fold capital (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 319
Κιονόκρανο πτυχωτό. Κωνσταντινούπολη, Άγιος Σέργιος και Βάκχος, 527-536
(ΛΗΥΗ: 1985).
Fold capital. Constantinople, Sts Sergios and Bakchos, 527-536 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

Εικόνα / Figure 320
Κιονόκρανο πτυχωτό με αετούς, περίπου 1100. Νικόπολη, Μουσείο
(ΛΗΥΗ: 1970, Χ. Μπούρας, ΣΙΑΑΠΘ).
Fold capital with eagles, ca. 1100. Nikopolis, Museum
(ΡΗΟΤΟ: 1970, Ch. Bouras, ΣΙΑΑΠΘ).

**κιονόκρανο(ν) τεκτονικό(ν) με κόσμημα τεθλασμέ-
νης γραμμής ου. (εικ. 323-324) // πρβ. κόσμημα
τεθλασμένης γραμμής**

Αγγλ.: impost capital with zigzag ornament

Αλβ.: kapitel impost me zigzake m.

Γαλλ.: chapiteau imposte avec zigzags m.

Γερμ.: Kämpferkapitell mit Bandzickzack n.;
Zickzackbandkapitell n.

Ιταλ.: capitello imposta con decorazione a linee
spezzate m.

Ρουμ.: capitel impostă cu decor în zigzag n.

Βουλγ. (κυριλλ.): кубичен капител със зигзаговидна
украса м.

Βουλγ. (λατ.): kubičen kapitel sūs zigzagovidna ukrasa m.

Ρωσ. (κυριλλ.): кубическая капитель с зигзагами ж.

Ρωσ. (λατ.): kubičeskaja kapitel' s zigzagami ž.

Σερβ. (κυριλλ.): кубични капител са изломъеном траком
м.; импост капител с изломъеном траком м.

Σερβ. (λατ.): kubični kapitel sa izlomljenom trakom m.;
impost kapitel s izlomljenom trakom m.

κιονοστοιχία θ. (εικ. 325, 722.2.3)

Αγγλ.: colonnade

Αλβ.: kolonadë f.

Γαλλ.: colonnade f.

Γερμ.: Kolonnade f.; Säulenreihe f.

Ιταλ.: colonnato m.

Ρουμ.: colonadă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): колонада ж.

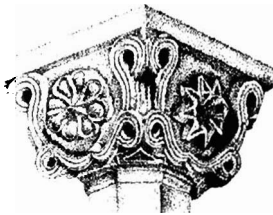
Βουλγ. (λατ.): kolonada ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): колоннада ж.

Ρωσ. (λατ.): kolonnada ž.

Σερβ. (κυριλλ.): колонада ж.

Σερβ. (λατ.): kolonada ž.

Εικόνα / Figure 321

Κιονόκρανο τεκτονικό μεσοβυζαντινής εποχής (ΓΖ).
Impost capital of the middle Byzantine period (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 322

Κιονόκρανο τεκτονικό. Θεσσαλονίκη, Παναγία Χαλκέων, 1028 (ΛΗΨΗ: 1969).
Impost capital. Thessalonike, Virgin ton Chalkeon, 1028 (ΡΗΟΤΟ: 1969).

Εικόνα / Figure 323

Κιονόκρανο τεκτονικό με κόσμημα τεθλασμένης γραμμής (ΓΖ).
Impost capital with zigzag ornament (ΓΖ).

Εικόνα / Figure 324

Κιονόκρανο τεκτονικό με κόσμημα τεθλασμένης γραμμής, 6^{ος} αι. Κωνσταντινούπολη,
Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 943 (ΛΗΨΗ: 1985). Επιγραφή: «Θεοδώρω Πατρικίωι».
Impost capital with zigzag ornament, 6th c. Constantinople, Archaeological Museum,
inv. no. 943 (ΡΗΟΤΟ: 1985). Inscription: «To the patrikios Theodore».

κόσμημα ου. θέμα διακοσμητικό(ν) ου. (εικ. 350-386)

Αγγλ.: ornament; pattern; motif

Αλβ.: zburim m.; ornament m.

Γαλλ.: ornement m.; motif m.

Γερμ.: Ornament n.

Ιταλ.: ornato m.

Ρουμ.: ornament n.

Βουλγ. (κυριλλ.): орнамент м.; украса ж.; украшение ср.

Βουλγ. (λατ.): ornament m.; ukrasa ž.; ukrašenie sr.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент м.

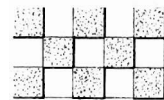
Ρωσ. (λατ.): ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): орнамент м.; украс м.

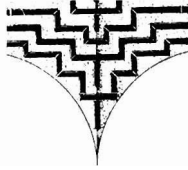
Σερβ. (λατ.): ornament m.; ukras m.

1.1

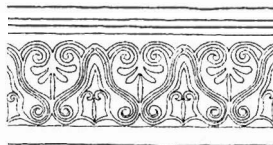
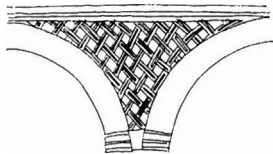
1.2

2.1

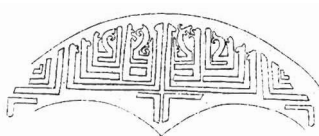
2.2

4

5

6

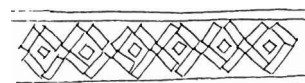
7.1

7.2

8

9

10

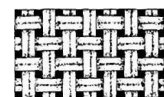
11

12

13

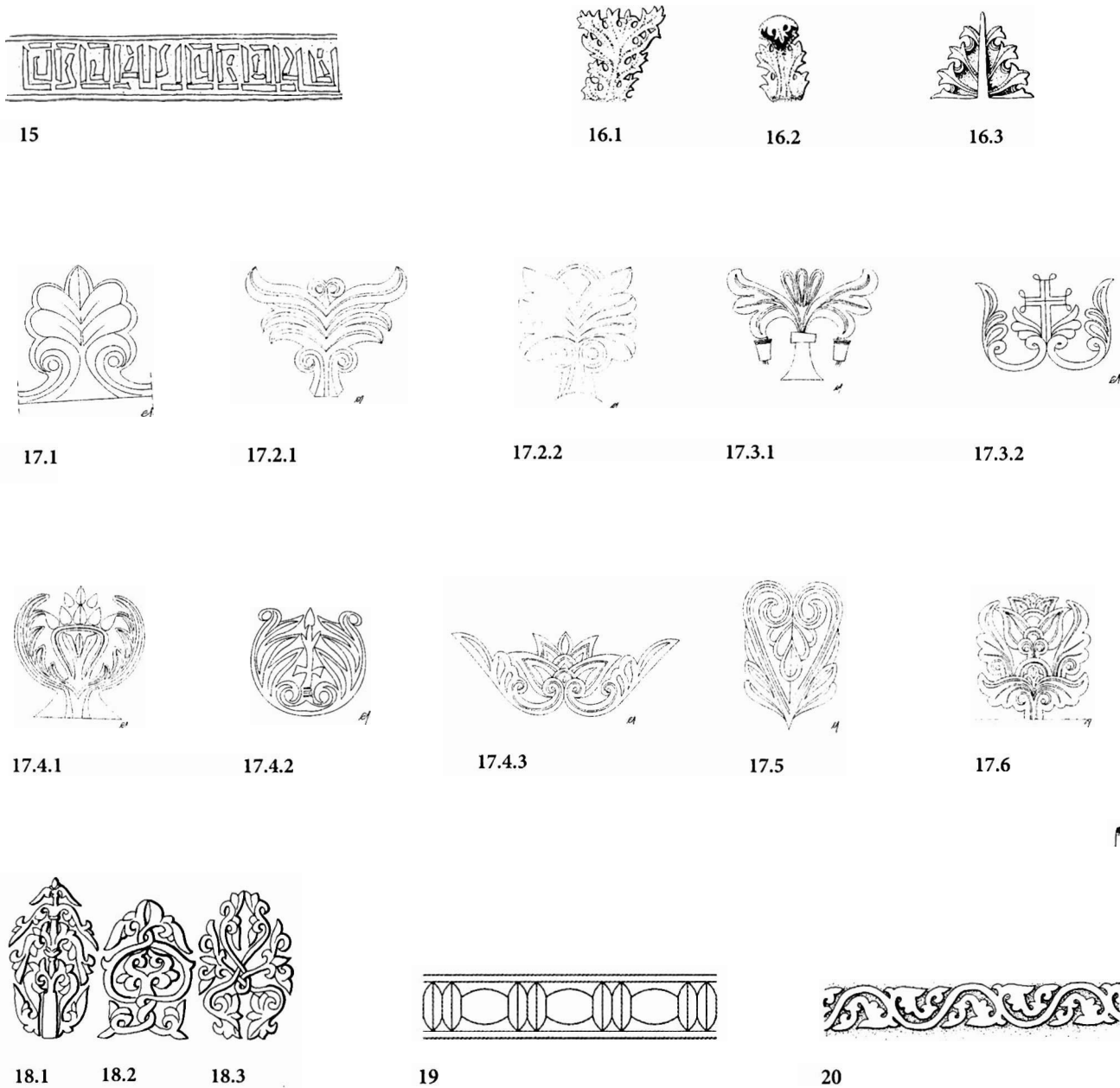

14

Εικόνα / Figure 350

Κόσμημα (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 1.1-1.2. αβακωτό 2.1.-2.2. βαθμιδωτό 3. δικτυωτό 4. καρδίωσχημο 5. κλειδόσχημο 6. κουφικά διανθισμένα 7.1.-7.2. μαιανδροειδές 8. πλοχμοειδές με οφθαλμούς 9. ρομβοειδές 10. σιγμοειδές 11. σταχυωτό 12. τεθλασμένης γραμμής 13. φολιδωτό 14. ψ(ι)αθωτό.

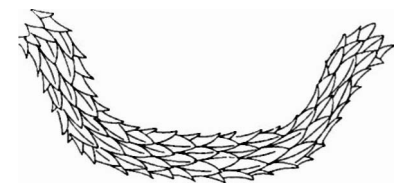
Ornament (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 1.1.-1.2. chequerboard ornament 2.1.-2.2. step ornament 3. reticulate (d) 4. heart-shaped 5. key-shaped 6. floriated cufics 7.1.-7.2. meander 8. interlace with eyelets 9. diamond 10. S-shaped 11. opus spicatum 12. zigzag 13. fish-scale 14. basketweave.

Εικόνα / Figure 350

Κόσμημα (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 15. *ψευδοκουφικό* 16.1.-16.3. *άκανθα* 17. *Ανθέμιο*₂ (ΕΛ): 17.1. *ανθέμιο ορθό*, Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 17.2.1.-17.2.2. *ανθέμιο ανοικτό*, Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 17.3. *ανθέμιο διασπασμένο* 17.3.1. Κωνσταντινούπολη, Άγιος Πολύευκτος, 524-527, 17.3.2. Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 17.4. *ανθέμιο «σασσανιδικό»*. 17.4.1. Κωνσταντινούπολη, Άγιος Πολύευκτος, 524-527, 17.4.2. Βοιωτία, Σκριπού, Κοίμηση της Θεοτόκου, 873-874, 17.4.3. Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 17.5. *ανθέμιο ανάστροφο καρδιάσχημο*, Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 17.6. *συνδυασμός ανθεμίων: «σασσανιδικό», ημιανθέμια, ανοικτό ανθέμιο*, Κωνσταντινούπολη, Μονή Λιβός, 907-908, 18.1.-18.3. *αραβούργημα* 19. *αστράγαλος* 20. *βλαστός ελικοειδής*.

Ornament (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 15. *pseudo-cufic* 16.1.-16.3. *acanthus* 17. *Palmette* (ΕΛ): 17.1. *upright palmette*, Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 17.2.1.-17.2.2. *open palmette*, Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 17.3. *split palmette* 17.3.1. Constantinople, St Polyeuktos, 524-527, 17.3.2. Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 17.4. *“Sassanid” palmette* 17.4.1. Constantinople, St Polyeuktos, 524-527, 17.4.2. Boeotia, Skripou, Dormition of the Virgin, 873-874, 17.4.3. Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 17.5. *inverted heart-shaped palmette*, Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 17.6. *palmette combinations: “Sassanid”, half-palmette, open palmette*, Constantinople, Lips Monastery, 907-908, 18.1.-18.3. *arabesque* 19. *bead-and-reel* 20. *rinseau*.

21

22

23

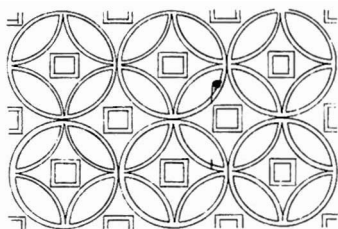
24

25

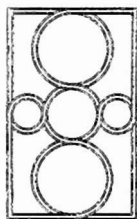
26

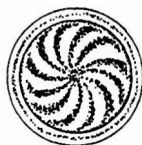
27.1

27.2

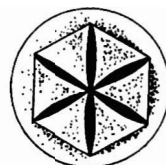
28

29

30.1

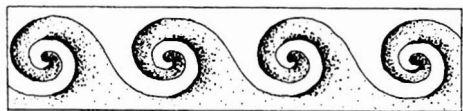

30.2

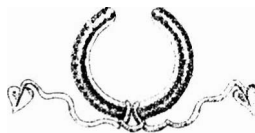
Εικόνα / Figure 350

Κόσμημα (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 21. γυρλάντα 22. δισέψιλον 23. ημιανθέμιο 24. ιχθυάκανθα 25. κέρασ αφθονίας 26. κρινάνθεμο 27.1.-27.2. κύκλοι διατεμνόμενοι 28. κύκλοι συμπλεκόμενοι 29. πυροστρόβιλος 30.1.-30.2. ρόδακας.

Ornament (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 21. festoon 22. disepsilon 23. half-palmette 24. herringbone 25. cornucopia 26. fleur de lis 27.1.-27.2. intersecting circles 28. interlacing circles 29. whirl 30.1.-30.2. rosette.

31

32

33

34

35.1

35.2

36

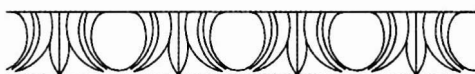
37

38

39

40.2

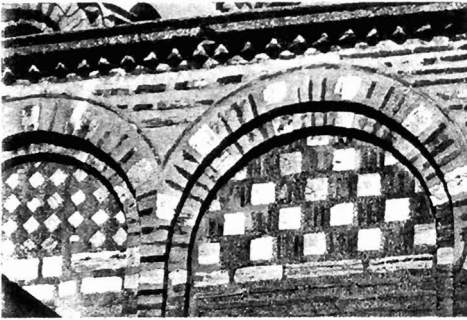

40.1

Εικόνα / Figure 350

Κόσμημα (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 31. σπειρομαϊάνδρος 32. στέφανος με λημνίσκους 33. σχοινίο 34. τροχοί σθηρικοί 35.1. φιαλοστόμιο (Πασαδαίος 1973, πίν. 43) 35.2. φιαλοστόμια εντοιχισμένα 36. φοίνικας, 37. φύλλο αμπέλου 38. φύλλο κισσού 39. φύλλο υδρόβιο 40.1.-40.2. ωά και λόγχες.

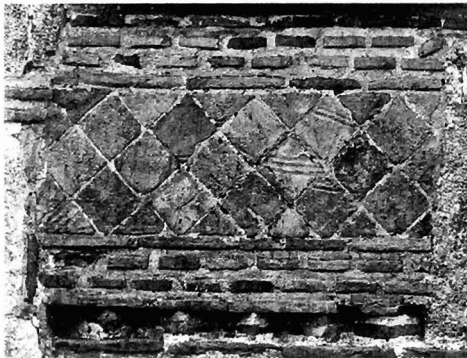
Ornament (ΓΖ, ΓΜ, ΕΜ, ΕΛ, ΜΜΚ). 31. running dog 32. wreath with lemniskoi 33. string-course 34. interconnected roundels 35.1. ceramic rosette (Πασαδαίος 1973, pl. 43) 35.2. ceramic rosettes 36. palm tree 37. vine leaf 38. ivy leaf 39. lotus leaf 40.1.-40.2. eggs-and-darts.

Εικόνα / Figure 351

Κόσμημα κεραμοπλαστικό αβακωτό. Κωνσταντινούπολη, Παναγία Παμμακάριστος, παρεκκλήσιο, δυτική όψη, περίπου 1315 (ΛΗΨΗ: 1985).

Brick chequerboard ornament. Constantinople, Virgin Pammakaristos, chapel, west façade, ca. 1315 (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 352

Κόσμημα κεραμοπλαστικό αβακωτό. Μάνη, Κίττα, Άγιος Σέργιος και Βάκχος, κεντρική αψίδα, γ' τέταρτο 12^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1994).

Brick chequerboard ornament. Mani, Kitta, Sts Sergios and Bakchos, central apse, 3rd quarter of 12th c. (PHOTO: 1994).

κόσμημα αβακωτό(ν) ου: κόσμημα ζατριοειδές ου.
(εικ. 350.1.1-2, 351-352) // πρβ. κόσμημα δικτυωτό(ν), τοιχοδομία: *opus reticulatum*

Αγγλ.: chequerboard ornament; checkerboard ornament

Αλβ.: ornament në formë shahu m.

Γαλλ.: ornement en damier m.

Γερμ.: Schachbrettmuster n.

Ιταλ.: ornato a scacchiera (lineare e diagonale) m.

Ρουμ.: ornament în tablă de șah n.

Βουλγ. (κυριλλ.): шахматовиден орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): šachmatoviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): шахматный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): šachmatnyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): орнамент у виду шаховског поља м.

Σερβ. (λατ.): ornament u vidu šahovskog polja m.

κόσμημα αλυσιδωτό(ν) → κόσμημα πλοχμοειδές

κόσμημα αλυσοειδές → κόσμημα πλοχμοειδές

κόσμημα αστραγαλοειδές → κόσμημα: αστράγαλος,

κόσμημα βαθμιδωτό(ν) ου. (εικ. 350.2.1-2, 353)

Αγγλ.: step ornament

Αλβ.: ornament i shkallëzuar m.

Γαλλ.: ornement à degrés m.

Γερμ.: Stufenornament n.

Ιταλ.: ornato a gradini m.; ornato a segmenti di Greca m.

Ρουμ.: ornament în trepte n.

Βουλγ. (κυριλλ.): стъпаловиден орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): stūpaloviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): ступенчатый орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): stupenčatuj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): степенасти орнамент м.

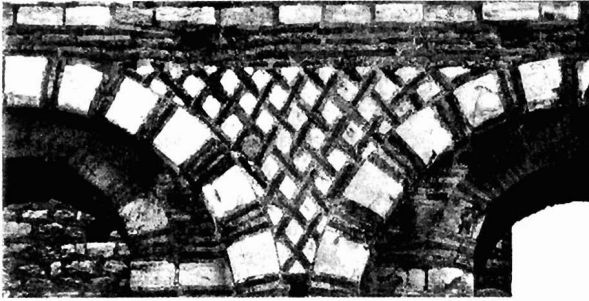
Σερβ. (λατ.): stepenasti ornament m.

κόσμημα διανθισμένο(ν) κουφικό(ν) → κόσμημα
κουφικό(ν) διανθισμένο(ν)

Εικόνα / Figure 353

Κόσμημα κεραμοπλαστικό βαθμιδωτό. Θεσπρωτία, Κυψέλη, Άγιος Δημήτριος, νότια όψη, τέλη 13^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1989).

Brick step ornament. Epiros, Thesprotia, Kypsele, St Demetrios, south façade, late 13th c. (PHOTO: 1989).

κόσμημα δικτυωτό(ν) ου.¹²⁹ (εικ. 350.3, 354) // πρβ.
κόσμημα αβακωτό(ν), κόσμημα ρομβοειδές, τοιχο-
δομία: *opus reticulatum*

Αγγλ.: reticulate(d) ornament; reticulate revetment

Αλβ.: ornament në formë rrjeti m.

Γαλλ.: ornement réticulé m.

Γερμ.: Netzwerk n.

Ιταλ.: reticolato m.; ornato a reticolato m.

Ρουμ.: ornament în rețea de romburi n.

Βουλγ. (κυριλλ.): мрежовиден орнамент м.; ромбовиден
орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): mrežoviden ornament m.; romboviden
ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): сетчатый орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): setčatyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): мрежасти орнамент м.

Σερβ. (λατ.): mrežasti ornament m.

κόσμημα ζατριοειδές → κόσμημα αβακωτό(ν)

κόσμημα ζητοειδές → κόσμημα τεθλασμένης γραμ-
μής

κόσμημα ζικζακωτό(ν) → κόσμημα τεθλασμένης
γραμμής

κόσμημα καρδιόσχημο(ν) ου. (εικ. 350.4, 374γ)

Αγγλ.: heart-shaped ornament

Αλβ.: ornament në formë zemre m.

Γαλλ.: ornement cordiforme m.

Γερμ.: herzförmiges Ornament n.

Ιταλ.: ornato a schema lineare di cuori con palmette
inscritte m.

Ρουμ.: ornament în formă de inimă cu palmete
înscrie n.

Βουλγ. (κυριλλ.): сърцевиден орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): sŭrceviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): сердцевидный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): serdcevidnyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): срцoлики украс м.

Σερβ. (λατ.): srcoliki ukras m.

Εικόνα / Figure 354

Κόσμημα κεραμοπλαστικό δικτυωτό. Κωνσταντινούπολη,
Παλάτι Πορφυρογεννήτου (Tekfur sarayı), 1261-1291
(ΛΗΨΗ: 1985).

Brick reticulate ornament. Constantinople, Palace of
Porphyrogenetos (Tekfur sarayı), 1261-1291 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

κόσμημα κεραμοπλαστικό(ν) ου.¹³⁰ (εικ. 351-355,
357-358, 361-363, 367-368, 376, 384) // πρβ. διά-
κοσμος κεραμοπλαστικός

Αγγλ.: decorative brick ornament

Αλβ.: ornament qeramoplastik m.

Γαλλ.: ornement céramoplastique m.

Γερμ.: Ziegelornament n.; Ziegelsteinornament n.

Ιταλ.: ornato ceramoplastico m.

Ρουμ.: decor din cărămizi n.; decorație din cărămizi f.

Βουλγ. (κυριλλ.): керамопластична украса ж.

Βουλγ. (λατ.): keramoplastična ukrasa ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): керамопластическая декорация ж.

Ρωσ. (λατ.): keramoplastičeskaja dekoracija ž.

Σερβ. (κυριλλ.): керамопластични украс м.

Σερβ. (λατ.): keramoplastični ukras m.

κόσμημα κλειδόσχημο(ν) ου. (εικ. 350.5, 355β)

Αγγλ.: key-shaped ornament

Αλβ.: ornament në formë çelësi m.

Γαλλ.: ornement en forme de clef m.; ornement en
forme de clé m.

Γερμ.: schlüsselförmiges Ornament n.

Ιταλ.: ornato a forma di chiavi m.

Ρουμ.: ornament în formă de cheie n.

Βουλγ. (κυριλλ.): орнамент във формата на ключ м.

Βουλγ. (λατ.): ornament vŭv formata na ključ m.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент в виде ключа м.

Ρωσ. (λατ.): ornament v vide ključa m.

Σερβ. (κυριλλ.): украс у виду кључа м.

Σερβ. (λατ.): ukras u vidu ključa m.

κόσμημα κουφικό(ν) ου. κόσμημα: **κουφικά** ου. //
πρβ. κόσμημα ψευδοκουφικό(ν) (εικ. 350.6,15, 356-
357, 368-369)

Αγγλ.: cufic (kufic) ornament (s); kufesque ornament

Αλβ.: ornament kufik m.

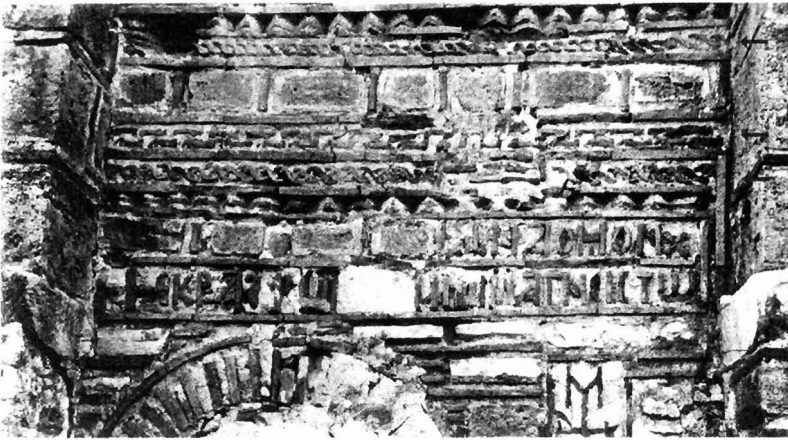
Γαλλ.: ornement coufique m.

Γερμ.: kufisches Ornament n.

Ιταλ.: ornato cufico m.

Ρουμ.: ornament cufic n.

Βουλγ. (κυριλλ.): куфически орнамент м.

Εικόνα / Figure 355

Κόσμημα κεραμοπλαστικό, σιγμοειδές (α), κλειδόσχημο (β) και δισέψιλον (γ). Άρτα, Κάτω Παναγιά, νότια κεραία, μέσα 13^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: πριν το 1936, Π. Παπαχατζηδάκης, ΜΜπ).

S-shaped (α), key-shaped (β) and disepsilon (γ) brick ornament. Arta, Kato Panagia, south cross arm, mid 13th c. (PHOTO: before 1936, P. Papachatidakis, ΜΜπ).

Βουλγ. (λατ.): kufičeski ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): куфический орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): kufičeskij ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): куфски орнамент м.

Σερβ. (λατ.): kufski ornament m.

κόσμημα κουφικό(ν) διανθισμένο(ν) ου. (εικ. 350.6, 356-357)

Αγγλ.: floriated cufic ornament

Αλβ.: ornament kufik i lulëzuar m.

Γαλλ.: ornement coufique fleuri m.

Γερμ.: florales kufisches Ornament n.

Ιταλ.: ornato cufico fiorito m.

Ρουμ.: ornament cufic înflorat n.

Βουλγ. (κυριλλ.): куфически растителен орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): kufičeski rastitelen ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): куфический цветочный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): kufičeskij cvetočnyj ornament m.

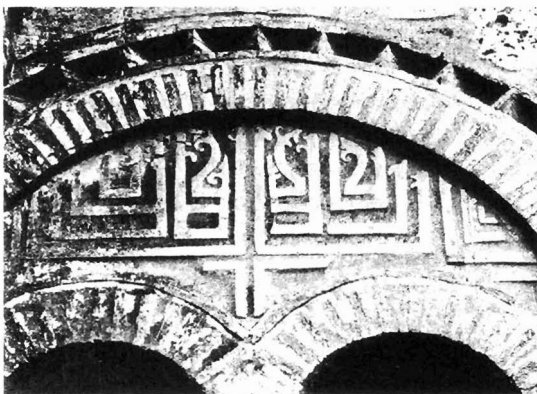
Σερβ. (κυριλλ.): куфски цветни орнамент м.

Σερβ. (λατ.): kufski cvetni ornament m.

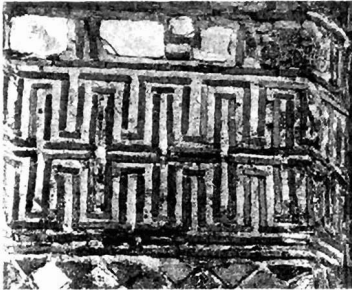
Εικόνα / Figure 356

Κόσμημα: κουφικά διανθισμένα σε ανάγλυφο επιστόλιο. Εύβοια, μετόχι Μονής Οσίου Λουκά, 1014 (ΛΗΨΗ: 1969). *Floriated cufic ornament on relief architrave. Euboea, metochion of the Hosios Loukas Monastery, 1014 (PHOTO: 1969).*

Εικόνα / Figure 357

Κόσμημα κεραμοπλαστικό: κουφικά διανθισμένα. Αττική, Μονή Δαφνίου, καθολικό, δυτική όψη του κυρίως ναού, περίπου 1080 (ΛΗΨΗ: 1993). *Brick floriated cufic ornament. Attica, Daphni Monastery, katholikon, west façade of naos, ca. 1080 (PHOTO: 1993).*

Εικόνα / Figure 358

Κόσμημα κεραμοπλαστικό μαιανδροειδές. Άρτα, Παναγία Παρηγορήτισσα, ανατολική όψη, 1294-1296 (ΛΗΨΗ: 1989).
Brick meander ornament. Arta, Virgin Paregoretissa, east façade, 1294-1296 (PHOTO: 1989).

Εικόνα / Figure 359

Κόσμημα πλοχμοειδές σε ανάγλυφο σταυρό από τον τρούλο της Παναγίας, β' μισό 10^{ου} αι. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Συλλογή γλυπτών (ΛΗΨΗ: Π. Παπαχατζηδάκης, ΜΜπ).
Interlace on relief cross from the dome of the Church of the Virgin, 2nd half of 10th c. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Sculpture Collection (PHOTO: P. Papachatzidakis, ΜΜπ).

Εικόνα / Figure 360

Πλοχμός (α) με οφθαλμούς (β) σε ανάγλυφο υπέρθυρο από τη Μονή Πετράκη, τέλος 10^{ου} αι. Αθήνα, Βυζαντινό Μουσείο, αρ. ενρ. ΒΧΜ 1057 (ΛΗΨΗ: ΒΧΜ).
Interlace (α) with eyelets (β) on relief lintel from the Petrales Monastery, late 10th c. Athens, Byzantine Museum, inv. no. ΒΧΜ 1057 (PHOTO: ΒΧΜ).

Εικόνα / Figure 361

Κόσμημα κεραμοπλαστικό ρομβοειδές. Μάνη, Πλάτσα, Αγία Παρασκευή, νότια όψη, 1412 (ΛΗΨΗ: 1985).
Brick diamond ornament. Mani, Platsa, St Paraskeve, south façade, 1412 (PHOTO: 1985).

κόσμημα μαιανδροειδές ου. κόσμημα: μαιάνδρος
α.¹³¹ (εικ. 350.7.1-2, 358)

Αγγλ.: meander; Greek fret; Greek key

Αλβ.: ornament në formë meandri m.

Γαλλ.: méandre m.; grecque f.

Γερμ.: Mäander m.

Ιταλ.: meandro m.; Greca f.

Ρουμ.: meandru n.

Βουλγ. (κυριλλ.): меандър m.

Βουλγ. (λατ.): meandür m.

Ρωσ. (κυριλλ.): меандр m.

Ρωσ. (λατ.): meandŕ m.

Σερβ. (κυριλλ.): меандар m.

Σερβ. (λατ.): meandar m.

κόσμημα πλοχμοειδές ου. (εικ. 350.8, 359)· κόσμημα: πλοχμός α. (εικ. 360α)· κόσμημα αλυσιδωτό(ν) ου.· κόσμημα αλυσσοειδές ου. // πρβ. κόσμημα ψ(ι)αθωτό(ν), κόσμημα: κύκλοι συμπλεκόμενοι

Αγγλ.: interlace

Αλβ.: ornament në formë gërsheti m.

Γαλλ.: tresse f.; entrelacs m. pl.

Γερμ.: Flechtband n.; Flechtwerk n.; Bandgeschlinge n.

Ιταλ.: treccia a due capi f.; ornato a treccia m.

Ρουμ.: entrelacs; tresă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): плетеница ж.; плетеничен орнамент м.; верижен орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): pletenica ž.; pleteničen ornament m.; verizen ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): плетѣнка ж.

Ρωσ. (λατ.): pletěnka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): плетеница ж.; плетерни украс м.

Σερβ. (λατ.): pletenica ž.; pleterni ukras m.

κόσμημα ρομβοειδές ου. (εικ. 350.9, 361) // πρβ. κόσμημα δικτυωτό(ν)

Αγγλ.: diamond ornament

Αλβ.: ornament në formë rombi m.

Γαλλ.: ornement en losanges m.

Γερμ.: Raute f.; Rautenmuster n.

Ιταλ.: ornato a losanghe m.

Ρουμ.: ornament în forma de romburi n.; losange

Βουλγ. (κυριλλ.): ромбовиден орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): romboviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): ромбовидный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): rombovidnyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): ромбоидни орнамент м.

Σερβ. (λατ.): romboidni ornament m.

κόσμημα σιγμοειδές ου. (εικ. 350.10, 355α)

Αγγλ.: S-shaped ornament

Αλβ.: ornament në formë të shkronjës S m.

Γαλλ.: ornement en forme de S m.

Γερμ.: S-förmiges Ornament n.

Ιταλ.: ornato a forma di S m.

Ρουμ.: ornament în formă de S n.

Βουλγ. (κυριλλ.): S-овиден орнамент м.

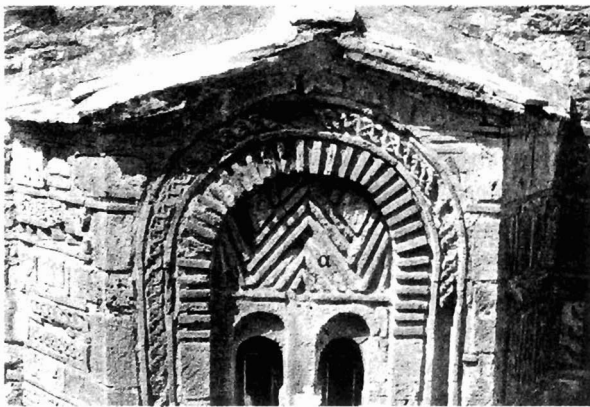
Βουλγ. (λατ.): S-oviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): S-образный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): S-obraznyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): S-обликујући орнамент м.

Σερβ. (λατ.): S-oblikujući ornament m.

β

Εικόνα / Figure 362

Κόσμημα κεραμοπλαστικό: σταχυωτό (α) και δισέψιλον (β). Άρτα, Κάτω Παναγιά, αψίδα διακονικού, μέσα 13^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1989).

Brick ornament: opus spicatum (α) and disepsilon (β). Arta, Kato Panagia, apse of diakonikon, mid 13th c. (PHOTO: 1989).

Εικόνα / Figure 363

Κόσμημα κεραμοπλαστικό τεθλασμένης γραμμής. Ήπειρος, Κωστανιανή, Ταξιάρχης, αψίδα, περίπου μέσα 13^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1989).

Brick zigzag ornament. Epiros, Kostaniane, Taxiarches, apse, ca. mid 13th c. (PHOTO: 1989).

κόσμημα σταχυωτό(ν) ου. (εικ. 362α, 350.11) // πρβ.

κόσμημα: ιχθυάκανθα, τοιχοδομία: opus spicatum

Αγγλ.: opus spicatum

Αλβ.: ornament në formë kurriz peshku m.

Γαλλ.: ornement en épi m.

Γερμ.: Ährenmuster n.

Ιταλ.: ornato a spinapesce m.

Ρουμ.: ornament în formă de spic n.; opus spicatum

Βουλγ. (κυριλλ.): орнамент във формата на житен клас м.; opus spicatum м.

Βουλγ. (λατ.): ornament vün formata na žiten klas m.; opus spicatum m.

Ρωσ. (κυριλλ.): колосовидный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): kolosovidnyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): украс у виду класја м.; украс у виду влати м.

Σερβ. (λατ.): ukras u vidu klasja m.; ukras u vidu vlati m.

κόσμημα τεθλασμένης γραμμής θ: κόσμημα ζητοειδές ου: κόσμημα ζι(γ)κ-ζα(γ)κ ου: κόσμημα ζι(γ)κζακωτό(ν) ου. (εικ. 363-364, 350.12) // πρβ. κιονόκρανο(ν) τεκτονικό(ν) με κόσμημα τεθλασμένης γραμμής

Αγγλ.: zigzag ornament; chevron

Αλβ.: ornament në formë zigzaku m.

Γαλλ.: ornement en bâtons rompus m.; ornement en zigzag m.

Γερμ.: Zickzacklinie f.; Zickzackmuster n.

Ιταλ.: ornato a zigzag m.; ornato a linea spezzata m.

Ρουμ.: ornament în zigzag n.; zigzag n.

Βουλγ. (κυριλλ.): зигзаговиден орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): zigzagoviden ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): зигзагообразный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): zigzagoobraznyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): орнамент у виду изломљене линије м.

Σερβ. (λατ.): ornament u vidu izlomljene linije m.

Εικόνα / Figure 364

Κόσμημα τεθλασμένης γραμμής σε επιπεδόγλυφη τεχνική. Άρτα, Μονή Βλαχέρνας, αψίδα, περίπου μέσα 13^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: Π. Παπαχατζηδάκης, ΜΜΠ).

Zigzag ornament in champlévé technique. Arta, Blacherna Monastery, apse, ca. mid 13th c. (PHOTO: P. Papahatzidakis, ΜΜΠ).

Εικόνα / Figure 365

Κόσμημα φολιδωτό ανάγλυφο, σε θωράκιο, α' μισό 6^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 993 (ΛΗΨΗ: R. Farioli).
Relief fish-scale ornament, on panel, 1st half of 6th c. Constantinople, Archaeological Museum, inv. no. 993 (PHOTO: R. Farioli).

κόσμημα φολιδωτό(ν) ου. κόσμημα: opus pavoneanum ου. (εικ. 365, 350.13)

Αγγλ.: fish-scale ornament

Αλβ.: ornament në formë luspash m.; opus pavoneanum m.

Γαλλ.: ornement en écailles imbriquées m.; opus pavoneanum m.

Γερμ.: Schuppenmuster n.

Ιταλ.: ornato a embrici m.

Ρουμ.: ornament în solzi n.; opus pavoneanum

Βουλγ. (κυριλλ.): рибя люспа м.; opus pavoneanum m.

Βουλγ. (λατ.): ribja ljuspa m.; opus pavoneanum m.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент в виде рыбьей чешуи м.

Ρωσ. (λατ.): ornament v vide ryb'ej češui m.

Σερβ. (κυριλλ.): љуспасти орнамент м. орнамент у виду крљушти м.

Σερβ. (λατ.): ljuspasti ornament m.; ornament u vidu krljušti m.

κόσμημα φυτικό(ν) ου. (εικ. 350.16.1-3, 350.21, 350.36-39, 370, 373-374, 385-386)

Αγγλ.: plant ornament; foliate ornament; vegetal ornament

Αλβ.: ornament me motive vegetale m.

Γαλλ.: ornement végétal m.

Γερμ.: Pflanzenornament n.; vegetabiles Ornament n.; vegetabilisches Ornament n.

Ιταλ.: ornato fitomorfo m.

Ρουμ.: ornament vegetal n.

Βουλγ. (κυριλλ.): растителен орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): rastitelen ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): растительный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): rastitel'nyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): бильни орнамент м.

Σερβ. (λατ.): biljni ornament m.

κόσμημα ψαθωτό(ν) ου. & κόσμημα ψιαθωτό(ν) ου. (εικ. 366-367, 350.14) // πρβ. κόσμημα πλοχμοειδές

Αγγλ.: basketweave ornament

Αλβ.: ornament në formë rogozi m.

Γαλλ.: guillochis m.

Γερμ.: Flechtwerk n.

Ιταλ.: ornato a intreccio m.; ornato a stuoia m.

Ρουμ.: ornament în forma de împletitură (din papură) n.

Βουλγ. (κυριλλ.): плетеница ж.; плетеничен орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): pletenica ž.; pletenicen ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): плетѣнка ж.; рогожка ж.

Ρωσ. (λατ.): pletěnka ž.; rogožka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): плетерни украс м.; преплет м.;

плетеница ж.

Σερβ. (λατ.): pleterni ukras m.; preplet m.; pletenica ž.

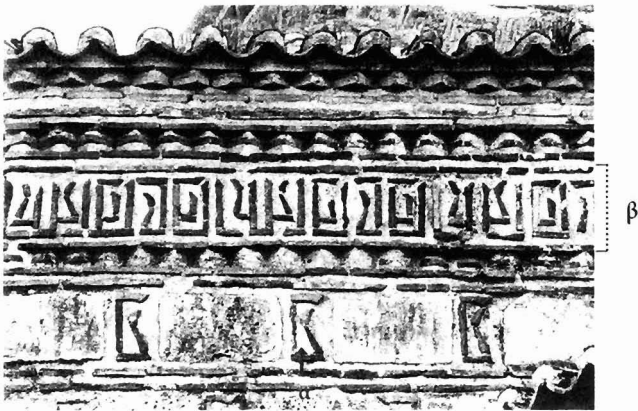
Εικόνα / Figure 366

Κόσμημα ψαθωτό σε ανάγλυφο επιστόλιο τέμπλου, β' μισό 12^{ου} αι., εντοιχισμένο σε νεώτερο κτίσμα της Μονής Οσίου Λουκά, Βοιωτία (ΛΗΨΗ: 1969, Λ. Φιλιππίδου-Μπούρα).
Basketweave ornament on relief epistyle of altarscreen, 2nd half of 12th c., built into newer building of the Hosios Loukas Monastery, Boetia (PHOTO: 1969, L. Philippidis-Bouras).

Εικόνα / Figure 367

Κόσμημα κεραμοπλαστικό ψαθωτό. Θεσσαλονίκη, Αγία Αικατερίνη, ανατολική όψη, γύρω στο 1300 (ΛΗΨΗ: 1970).
Brick basketweave ornament. Thessalonike, St Catherine, east façade, ca. 1300 (PHOTO: 1970).

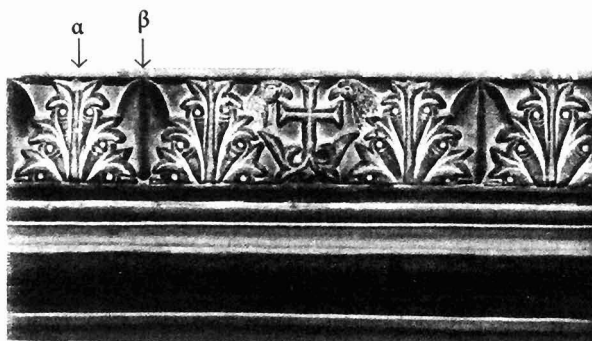
Εικόνα / Figure 368

Κόσμημα κεραμοπλαστικό ψευδοκουφικό, μεμονωμένο (α) και σε ταινία, (β). Κέρκυρα, Άγιος Ιάσων και Σωσίπατρος, κεντρική αψίδα, περίπου 1000 (ΛΗΨΗ: 1989).
Brick pseudo-cufic ornament, individual (α) and in frieze (β). Corfu, Sts Iason and Sosipatros, central apse, ca. 1000 (PHOTO: 1989).

Εικόνα / Figure 369

Κόσμημα ψευδοκουφικό σε ανάγλυφο θωράκιο από την Ακρόπολη, β' μισό του 12^{ου} αι. Αθήνα, Βυζαντινό Μουσείο, αρ. ευρ. ΒΧΜ 977 (ΛΗΨΗ: ΒΧΜ).
Pseudo-cufic ornament on relief panel from the Acropolis, 2nd half of 12th c. Athens, Byzantine Museum, inv. no. ΒΧΜ 977 (PHOTO: ΒΧΜ).

κόσμημα ψευδοκουφικό(ν) ου.· κόσμημα: ψευδοκουφικά ου. πλ. (εικ. 368-369, 350.15) // πρβ. κόσμημα κουφικό(ν)

Αγγλ.: pseudo-cufic ornament; pseudo-kufic ornament

Αλβ.: ornament pseudokufik m.

Γαλλ.: ornement pseudo-coufique m.

Γερμ.: pseudokufisches Ornament n.

Ιταλ.: ornato pseudocufico m.

Ρουμ.: ornament pseudocufic n.

Βουλγ. (κυριλλ.): псевдокуфически орнамент м.

Βουλγ. (λατ.): psevdokufičeski ornament m.

Ρωσ. (κυριλλ.): псевдокуфический орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): psevdokufičeskij ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): псеудокуфски орнамент м.

Σερβ. (λατ.): pseudokufski ornament m.

κόσμημα ψιαθωτό(ν) → κόσμημα ψαθωτό(ν)

κόσμημα: άκανθα θ. (εικ. 370α, 350.16.1-3)

Αγγλ.: acanthus

Αλβ.: gjethe akanti f.

Γαλλ.: acanthe f.

Γερμ.: Akanthus m.

Ιταλ.: acanto m.

Ρουμ.: acantă f.; acant m.

Βουλγ. (κυριλλ.): акант м.; акантов лист м.

Βουλγ. (λατ.): akant m.; akantov list m.

Ρωσ. (κυριλλ.): аканѠ м.; акант м.

Ρωσ. (λατ.): akanf m.; akant m.

Σερβ. (κυριλλ.): акантус м.

Σερβ. (λατ.): akantus m.

κόσμημα: αμπελόφυλλο(ν) → κόσμημα: φύλλο(ν) αμπέλου

κόσμημα: ανθέμιο(ν)₂ ου. (εικ. 371α, 350.17)

Αγγλ.: palmette

Αλβ.: gjethe palme f.

Γαλλ.: palmette f.

Γερμ.: Palmette f.

Ιταλ.: palmetta f.

Ρουμ.: palmetă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): палмета ж.

Βουλγ. (λατ.): palmeta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): пальметка ж.; пальметта ж.

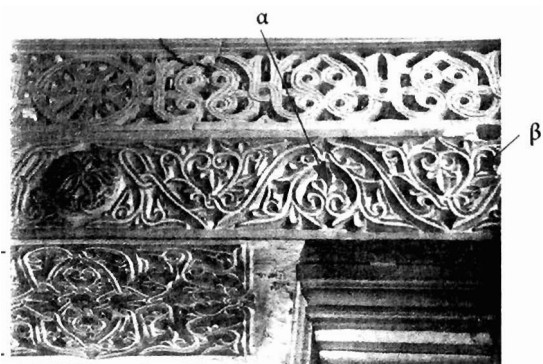
Ρωσ. (λατ.): pal'metka ž.; pal'metta ž.

Σερβ. (κυριλλ.): палмета ж.

Σερβ. (λατ.): palmeta ž.

Εικόνα / Figure 370

Άκανθα (α) και υδρόβια φύλλα (β) σε ανάγλυφο υπέρθυρο. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Παναγία, κεντρική θύρα ναού, 961-966 (ΛΗΨΗ: 1969).
Acanthus (α) and lotus leaves (β) on relief lintel. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Church of the Virgin, central door of church, 961-966 (PHOTO: 1969).

Εικόνα / Figure 371

Ανθέμιο (α), ημιανθέμιο (β) και αραβούργημα (γ) σε ανάγλυφο επιστύλιο τέμπλου. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, Παναγία, 961-966 (ΛΗΨΗ: 1969).

Palmette (α), half-palmette (β) and arabesque (γ) on relief architrave of altarscreen. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, Church of the Virgin, 961-966 (PHOTO: 1969).

κόσμημα: αραβούργημα ου. (εικ. 371γ, 350.18.1-3)

Αγγλ.: arabesque

Αλβ.: arabeskë f.

Γαλλ.: arabesque f.

Γερμ.: Arabeske f.; Maureske f.

Ιταλ.: arabesco m.

Ρουμ.: arabesc n.

Βουλγ. (κυριλλ.): арабеска ж.

Βουλγ. (λατ.): arabeska ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): арабеск м.

Ρωσ. (λατ.): arabesk m.

Σερβ. (κυριλλ.): арабеска ж.

Σερβ. (λατ.): arabeska ž.

κόσμημα: αστράγαλος₁ α.· κόσμημα: αστραγαλοειδές ου.¹³² (εικ. 372β, 350.19) // πρβ. κυμάτιο(ν):

αστράγαλος₂

Αγγλ.: bead-and-reel

Αλβ.: astragall m.; varg perlash m.

Γαλλ.: perles et pirouettes f. pl.; chapelet [μσν.] m.; collier de perles [μσν.] m.; file de perles [μσν.] f.

Γερμ.: Astragal m.; Perlstab m.

Ιταλ.: astragalo m.; ornato a fila di perle e fusarole m.

Ρουμ.: astragal n.; șir de perle și fusarole n.

Βουλγ. (κυριλλ.): астрагал м.

Βουλγ. (λατ.): astragal m.

Ρωσ. (κυριλλ.): жемчужник м.; астрагал м.

Ρωσ. (λατ.): žemčuznik m.; astragal m.

Σερβ. (κυριλλ.): астрагал м.; перласти украс м.

Σερβ. (λατ.): astragal m.; perlasti ukras m.

κόσμημα: βλαστός ελικοειδής α.· κόσμημα: βλαστός ελικόμορφος α.· κόσμημα: βλαστός ελισσόμενος α.· κόσμημα: όρπηκας ελικοειδής α. & όρπηξ ελικοειδής α. (εικ. 373-374α, 350.20, 241) // πρβ. κόσμημα: *opus vermiculatum*

Αγγλ.: rinceau; scroll; tendril

Αλβ.: filiz i dredhur m.

Γαλλ.: rinceau m.

Γερμ.: Ranke f.

Ιταλ.: girale m.; tralcio ondulato m.

Ρουμ.: rinceau; vrej n.

Βουλγ. (κυριλλ.): повлек м.; лоза ж.

Βουλγ. (λατ.): povlek m.; loza ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент в виде лозы м.

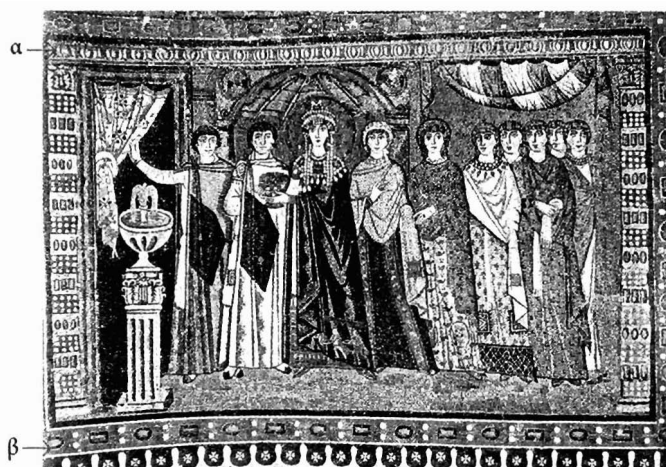
Ρωσ. (λατ.): ornament v vide lozy m.

Σερβ. (κυριλλ.): украс у виду лозице м.; криволинијски украс м.

Σερβ. (λατ.): ukras u vidu lozice m.; krivolinijski ukras m.

κόσμημα: βλαστός ελικόμορφος → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

κόσμημα: βλαστός ελισσόμενος → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

Εικόνα / Figure 372

Ωά και λόγχες (α) και αστραγαλοειδές κόσμημα (β) σε ψηφιδωτό. Ραβέννα, Άγιος Βιτάλιος, πριν το 547 (ΛΗΨΗ: 1985).

Eggs-and-darts (α) and bead-and-reel (β) on mosaic.

Ravenna, St Vitale, before 547 (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 373

Βλαστός ελικοειδής (α) με ημιανθήμια (β) σε ανάγλυφο υπέρθυρο. Μάνη, Κέρια, Ταξιάρχης, δυτική είσοδος, β' μισό 11^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1986).

Rinceau (α) with half-palmettes (β) on relief lintel. Mani, Keria, Taxiarches, west entrance, 2nd half of 11th c. (PHOTO: 1986).

Εικόνα / Figure 374

Βλαστός ελικοειδής (α) σε ανάγλυφο υπέρθυρο, λεπτομέρεια. Στο γείσο του υπερθύρου φυλλοφόρος σταυρός (β) ανάμεσα σε δύο πτηνά και σε καρδιάσχημα κοσμήματα (γ). Αθήνα, Καπνικαρέα, νότια είσοδος, γύρω στο 1100 (ΛΗΨΗ: 1986). Rinceau (α) on relief lintel, detail. On the door crown, a foliated cross (β) among two birds and heart-shaped ornaments (γ). Athens, Kapnikarea, south entrance, ca. 1100 (PHOTO: 1986).

κόσμημα: γ(κ)ιρλάντα θ.: κόσμημα: πλέγμα φυτικό(ν) καμπυλόγραμμο(ν) ου.¹³³ (εικ. 375, 350.21)

Αγγλ.: festoon

Αλβ.: girlandë f.

Γαλλ.: guirlande f.

Γερμ.: Girlande f.; Feston n.

Ιταλ.: ghirlanda f.; festone m.

Ρουμ.: ghirlandă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): гирлянда ж.

Βουλγ. (λατ.): girljanda ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): гирлянда ж.

Ρωσ. (λατ.): girljanda ž.

Σερβ. (κυριλλ.): гирлянда ж.

Σερβ. (λατ.): girlanda ž.

κόσμημα: δισέψιλον ου. (εικ. 362β, 355γ, 350.22)

Αγγλ.: disepsilon

Αλβ.: disepsilon m.

Γαλλ.: disepsilon m.

Γερμ.: Disepsilon n.

Ιταλ.: disepsilon m.

Ρουμ.: disepsilon

Βουλγ. (κυριλλ.): двоен епсилон м.

Βουλγ. (λατ.): dvoen epsilon m.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент в виде удвоенной буквы "ЭПСИЛОН" м.

Ρωσ. (λατ.): ornament v vide udvojennoj bukvy "epsilon" m,

Σερβ. (κυριλλ.): двоструки епсилон украс м.

Σερβ. (λατ.): dvostruki epsilon ukras m.

κόσμημα: ελικοειδής βλαστός → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

κόσμημα: ελικοειδής όρπηκας → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

κόσμημα: ελικοειδής όρπηξ → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

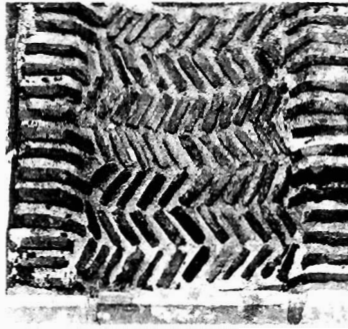
κόσμημα: ελικόμορφος βλαστός → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

κόσμημα: ελισσόμενος βλαστός → κόσμημα: βλαστός ελικοειδής

Εικόνα / Figure 375

Γιρλάντα στον εχίνο ημιτελούς κιονοκράνου. Φίλιπποι, 6^{ος} αι. (ΛΗΨΗ: 1972).

Festoon on echinus of unfinished capital. Philippi, 6th c. (PHOTO: 1972).

Εικόνα / Figure 376

Κόσμημα κεραμοπλαστικό: ιχθυάκανθα. Άρτα, Παναγία Παρηγορήτισσα, ανατολική όψη, 1294-1296 (ΛΗΨΗ: 1989).
Brick herring-bone ornament. Arta, Virgin Paregoretissa, east façade, 1294-1296 (ΡΗΟΤΟ: 1989).

Εικόνα / Figure 377

Κέρασ αφθονίας σε κιονόκρανο. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 942, 610-641 (ΛΗΨΗ: 1985).
Cornucopia on capital. Constantinople, Archaeological Museum, inv. no. 942, 610-641 (ΡΗΟΤΟ: 1985).

κόσμημα: ημιανθέμιο(ν) ου. (εικ. 373, 350.23, 371β)

Αγγλ.: half-palmette

Αλβ.: gjysmë gjethe palme f.

Γαλλ.: demi-palmette f.

Γερμ.: Halbpalmette f.

Ιταλ.: semipalmetta f.

Ρουμ.: semipalmetă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): полупалмета ж.

Βουλγ. (λατ.): polupalmeta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): полупальметта ж.

Ρωσ. (λατ.): polupal'metta ž.

Σερβ. (κυριλλ.): полупалмета ж.

Σερβ. (λατ.): polupalmeta ž.

κόσμημα: ιχθυάκανθα θ.: κόσμημα: ψαροκόκ(κ)αλο ου. (εικ. 376, 350.24) // πρβ. κόσμημα

σταχυωτό(ν), τοιχοδομία: *opus spicatum*

Αγγλ.: herringbone ornament

Αλβ.: ornament në formë kurriz peshku m.

Γαλλ.: ornement en arête de poisson f.; ornement en chevrons m.

Γερμ.: Fischgrätenmuster n.

Ιταλ.: ornato a spinapesce m.

Ρουμ.: ornament în formă de spinare de pește n.

Βουλγ. (κυριλλ.): рибя кост м.

Βουλγ. (λατ.): ribja kost m.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнамент в виде рыбьей кости м.

Ρωσ. (λατ.): ornament v vide ryb'ej kosti m.

Σερβ. (κυριλλ.): орнамент у виду рибље кости м.

Σερβ. (λατ.): ornament u vidu riblje kosti m.

κόσμημα: κανόνας ωών → κόσμημα: wά και λόγχεσ

κόσμημα: κανών ωών → κόσμημα: wά και λόγχεσ

κόσμημα: κέρασ αφθονίας ου.: κόσμημα: κέρασ Αμαλθείας (εικ. 377, 350.25)

Αγγλ.: cornucopia; horn of plenty

Αλβ.: brirë m. sh.

Γαλλ.: corne d'abondance f.

Γερμ.: Füllhorn n.

Ιταλ.: cornucopia f.

Ρουμ.: cornul abundenței m.

Βουλγ. (κυριλλ.): рог на изобилието м.

Βουλγ. (λατ.): rog na izobilieto m.

Ρωσ. (κυριλλ.): рог изобилия ж.

Ρωσ. (λατ.): rog izobilija ž.

Σερβ. (κυριλλ.): рог изобилѝа м.

Σερβ. (λατ.): rog izobilja m.

κόσμημα: κισσόφυλλο(ν) → κόσμημα: φύλλο(ν) κισσού

κόσμημα: κουφικά → κόσμημα κουφικό(ν)

κόσμημα: κουφικά διανθισμένα → κόσμημα κουφικό(ν) διανθισμένο(ν)

κόσμημα: κρινάνθεμο(ν) ου. (εικ. 378α, 350.26)

Αγγλ.: fleur-de-lis; fleur-de-lys

Αλβ.: zëmbak m.

Γαλλ.: fleur de lis f.; fleur de lys f.

Γερμ.: Lilie f.

Ιταλ.: giglio m. pl.

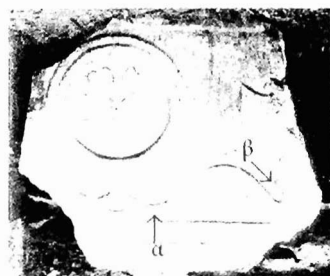
Ρουμ.: floare de crin f.

Εικόνα / Figure 378

Κρινάνθεμο (α) και ρόδακας (β). Μυστράς, Παναγία Περιβλεπτος, κεντρική αψίδα, 1365-1374 (ΛΗΨΗ: 1995, Στ. Αρβανιτόπουλος).

Fleur de lis (α) and *rosette* (β). Mistra, Virgin Peribleptos, central apse, 1365-1374 (PHOTO: 1995, S. Arvanitopoulos).

Εικόνα / Figure 379

Λημνίσκος (α) που απολήγει σε κισσόφυλλο (β) σε παλαιοχριστιανικό θωράκιο. Δελφοί, Βασιλική (?) (ΛΗΨΗ: 1995).

Lemniskos (α) ending in *ivy leaf* (β) on early Christian panel. Delphi, Basilica (?) (PHOTO: 1995).

Εικόνα / Figure 380

Πλέγμα λημνίσκου που διαμορφώνει ρόδακα σε σαρκοφάγο, τέλη 13^{ου}-αρχές 14^{ου} αι. Λακωνία, Απιδιά, Κοίμηση Θεοτόκου (ΛΗΨΗ: ΕΑΜΕ). Η σαρκοφάγος είναι εντοιχισμένη στο κωδωνοστάσιο του ναού.

Lemniskos weave which forms *rosette* on sarcophagus, late 13th-early 14th c. Laconia, Apidia, Dormition of the Virgin (PHOTO: ΕΑΜΕ). The sarcophagus is built into the belfry of the church.

Βουλγ. (κυριλλ.): лилия ж.; крин м.

Βουλγ. (λατ.): lilija ž.; krin m.

Ρωσ. (κυριλλ.): крин м.; флёр де лис м.

Ρωσ. (λατ.): krin m.; flër de lis m.

Σερβ. (κυριλλ.): љиљан м.; крин м.

Σερβ. (λατ.): ljiljan m.; krin m.

κόσμημα: κύκλοι διατεμνόμενοι α. πλ. (εικ. 350.27.1-2)

Αγγλ.: intersecting circles pl.

Αλβ.: rrahtë të ndërprera m. pl.

Γαλλ.: cercles sécants m. pl.

Γερμ.: sich überschneidende Kreise m. pl.

Ιταλ.: cerchi secanti f. pl.

Ρουμ.: cercuri secante n. pl.; cercuri intersectate n. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): пресичащи се кръгове м. мн.

Βουλγ. (λατ.): presiçašti se krügove m. mn.

Ρωσ. (κυριλλ.): пересекающиеся круги м. мн.; цепочка ж.

Ρωσ. (λατ.): peresekajuščijesja krugi m.pl.; seročka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): изукрштани кругови м. мн.

Σερβ. (λατ.): izukrštani krugovi m. mn.

κόσμημα: κύκλοι συμπλεκόμενοι α. πλ.¹³⁴ (εικ.

350.28) // πρβ. κόσμημα πλοχμοειδές

Αγγλ.: interlacing circles pl.; interlinking circles pl.

Αλβ.: rrahtë të ndërthurura m. sh.

Γαλλ.: cercles entrelacés m. pl.

Γερμ.: verflochtene Kreise m. pl.

Ιταλ.: cerchi intrecciati m. pl.

Ρουμ.: cercuri înlănțuite n. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): преплетени кръгове м. мн.

Βουλγ. (λατ.): prepleteni krügove m. mn.

Ρωσ. (κυριλλ.): переплетённые круги м. мн.

Ρωσ. (λατ.): perpletënnnye krugi m. mn.

Σερβ. (κυριλλ.): преплет од кругова м.

Σερβ. (λατ.): preplet od krugova m.

κόσμημα: λημνίσκος α.¹³⁵ (εικ. 379α, 380, 382, 350.32)

Αγγλ.: lemniskos

Αλβ.: lemnisk m.

Γαλλ.: lemnisque m.

Γερμ.: Lemniskos m.

Ιταλ.: lemnisco m.

Ρουμ.: lemniskos; panglică ornamentală f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ЛЕМНИСК М.; ЛЕНТА Ж.

Βουλγ. (λατ.): lemnisk m.; lenta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): орнаментальная лента ж.

Ρωσ. (λατ.): ornamental' naja lenta ž.

Σερβ. (κυριλλ.): трака ж.; трака у преплету ж.

Σερβ. (λατ.): traka ž.; traka u prepletu ž.

κόσμημα: μαϊάνδρος → κόσμημα μαιανδροειδές

κόσμημα: μίσχος α.· κόσμημα: όρπηκας α. & όρπηξ
α. (εικ. 386)

Αγγλ.: stem; stalk

Αλβ.: kërcell m.

Γαλλ.: tige f.

Γερμ.: Stengel m.; Stiel m.

Ιταλ.: tralcio m.

Ρουμ.: vnej de viță n.

Βουλγ. (κυριλλ.): СТЪБЛО ср.

Βουλγ. (λατ.): stüblo sr.

Ρωσ. (κυριλλ.): ВЬЮЩИЙСЯ стебель м.

Ρωσ. (λατ.): V'juščijsja stebel' m.

Σερβ. (κυριλλ.): ВИНОВА ЛОЗА ж.; стабљика ж.

Σερβ. (λατ.): vinova loza ž.; stabljika ž.

κόσμημα: opus pavoneanum → κόσμημα φολιδω-
τό(ν)

κόσμημα: opus vermiculatum ου. // πρβ. κόσμημα:
βλαστός ελικοειδής

Αγγλ.: vermiculated ornament; opus vermiculatum

Αλβ.: opus vermikulatum m.

Γαλλ.: ornement vermiculé m.; opus vermiculatum m.

Γερμ.: opus vermiculatum n.

Ιταλ.: opus vermiculatum m.

Ρουμ.: opus vermiculatum

Βουλγ. (κυριλλ.): opus vermiculatum m.

Βουλγ. (λατ.): opus vermiculatum m.

Ρωσ. (κυριλλ.): лентообразный орнамент м.

Ρωσ. (λατ.): lentoobraznyj ornament m.

Σερβ. (κυριλλ.): “opus вермикулатум” м.

Σερβ. (λατ.): “opus vermiculatum” m.

κόσμημα: όρπηκας → κόσμημα: μίσχος

κόσμημα: όρπηξ → κόσμημα: μίσχος

κόσμημα: οφθαλμός α. (εικ. 360β, 350.8)

Αγγλ.: eyelet; eye

Αλβ.: sy m.

Γαλλ.: œillet(s) m.; œil m.

Γερμ.: Auge n.

Ιταλ.: cerchiello m.

Ρουμ.: ochi m.

Βουλγ. (κυριλλ.): ОКО м.

Βουλγ. (λατ.): oko m.

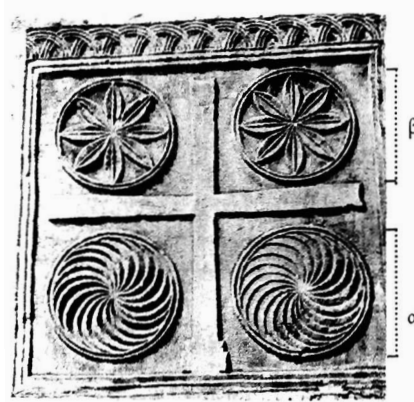
Ρωσ. (κυριλλ.): Глазók м.

Ρωσ. (λατ.): glazók m.

Σερβ. (κυριλλ.): око ср.; окце ср.

Σερβ. (λατ.): oko sr.; okce sr.

κόσμημα: περγαμηνό(ν) φύλλο(ν) → κόσμημα: φύλ-
λο(ν) υδρόβιο(ν)

Εικόνα / Figure 381

Πυροστρόβιλος (α) και ρόδακας (β) σε ανάγλυφο εντοιχισμένο
θωράκιο, 10^{ος}-11^{ος} αι. Αθήνα, Παναγία Γοργοεπήκοος, νότια
όψη, τέλη 12^{ου} αι. (ΛΗΨΗ: 1930, Π. Παπαχατζηδάκης, ΜΜπ).
Whirl (α) and rosette (β) on built-in relief panel, 10th-11th c.
Athens, Virgin Gorgoepekoos, south façade, late 12th c.
(PHOTO: 1930, P. Papachatzidakis, ΜΜπ).

κόσμημα: πλέγμα φυτικό(ν) καμπυλόγραμμο(ν) →
κόσμημα: γ(κ)ιφλάντα

κόσμημα: πλοχμός → κόσμημα πλοχοειδές

κόσμημα: πυροστρόβιλος α.· κόσμημα: ρόδακας
στροβιλοειδής α. (εικ. 381α, 383γ, 350.29)

Αγγλ.: whirl

Αλβ.: rozetë në formë turbine f.

Γαλλ.: rosace en tourbillon f.; roue à rayons
tournoyants f.

Γερμ.: Wirbelrosette f.

Ιταλ.: rosetta rotante f.

Ρουμ.: rozetă morișcă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): Въртяща се розета ж.

Βουλγ. (λατ.): vŭrtjašta se rozeta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): вихревая розетка ж.; розетта-свастика ж.

Ρωσ. (λατ.): vichrevaja rozetka ž.; rozetta-svastika ž.

Σερβ. (κυριλλ.): ротирајућа розета ж.

Σερβ. (λατ.): rotirajuća rozeta ž.

κόσμημα: ρόδακας α. & ρόδαξ α. (εικ. 378β, 380-
381β, 383β, 350.30.1-2)

Αγγλ.: rosette

Αλβ.: rozetë f.

Γαλλ.: rosette f.; rosace f.

Γερμ.: Rosette f.

Ιταλ.: rosetta f.

Ρουμ.: rozetă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): розета ж.

Βουλγ. (λατ.): rozeta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): розетка ж.; розетта ж.

Ρωσ. (λατ.): rozetka ž.; rozetta ž.

Σερβ. (κυριλλ.): розета ж.; ружа ж.

Σερβ. (λατ.): rozeta ž.; ruža ž.

κόσμημα: ρόδακας στροβιλοειδής → κόσμημα: πυρο-
στρόβιλος

κόσμημα: ρόδαξ → κόσμημα: ρόδακας

κόσμημα: σηρικοί τροχοί → κόσμημα: τροχοί σηρικοί

κόσμημα: σπειρομαϊάνδρος α. (εικ. 350.31)

Αγγλ.: running dog; Vitruvian scroll

Αλβ.: spirale m. sh.

Γαλλ.: postes f. pl.

Γερμ.: laufender Hund m.

Ιταλ.: can corrente m.

Ρουμ.: valuri grecești n. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): бягаща вълна м.; витрувиев свитък м.

Βουλγ. (λατ.): bjagašta vŭlna m.; vitruviev svitŭk m.

Ρωσ. (κυριλλ.): волна ж.

Ρωσ. (λατ.): volna ž.

Σερβ. (κυριλλ.): стилизовани талас м.; спирални талас м.

Σερβ. (λατ.): stilizovani talas m.; spiralni talas m.

κόσμημα: στεφάνι → κόσμημα: στέφανος

κόσμημα: στέφανος α. & στεφάνι ου.¹³⁶ (εικ. 350.32,
382α)

Αγγλ.: wreath

Αλβ.: kuroḗ f.

Γαλλ.: couronne f.

Γερμ.: Kranz m.

Ιταλ.: corona f.

Ρουμ.: coroană f.

Βουλγ. (κυριλλ.): венец м.

Βουλγ. (λατ.): venec m.

Ρωσ. (κυριλλ.): венoк м.

Ρωσ. (λατ.): venok m.

Σερβ. (κυριλλ.): венац м.

Σερβ. (λατ.): venac m.

κόσμημα: στροβιλοειδής ρόδακας → κόσμημα: πυρο-
στρόβιλος

κόσμημα: συμπλεκόμενοι κύκλοι → κόσμημα: κύκλοι
συμπλεκόμενοι

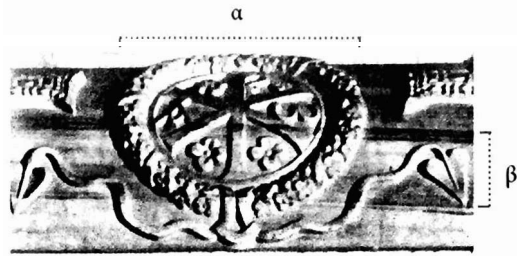
κόσμημα: σχοινί(ον) ου. (εικ. 350.33) // πρβ. κυμά-
τιο(ν): σχοινίο(ν)

Αγγλ.: cordon; string-course; rope-like ornament

Αλβ.: kordon m.; gërshet m.

Γαλλ.: torsade f.; câble cordelé m.

Γερμ.: Schnurornament n.; Tau n.

Εικόνα / Figure 382

Στέφανος με μονόγραμμα του Χριστού (α) και λημνίσκος με
κισσόφυλο (β) σε μαρμάρινη σαρκοφάγο, 5^{ος} αι. Ραβέννα,
καθεδρικός ναός (ΛΗΨΗ: R. Farioli).

Wreath with monogram of Christ (α) and lemniskos with ivy
leaves (β) on marble sarcophagus, 5th c. Ravenna, Cathedral
(PHOTO: R. Farioli).

Εικόνα / Figure.383

Τροχοί σηρικοί (α) που περικλείουν ρόδακα (β) και πυροστρό-
βιλο (γ) σε ανάγλυφο θωράκιο, 11^{ος} αι. Θήβα, Αρχαιολογικό
Μουσείο, αρ. ευρ. Α242 (ΛΗΨΗ: 1967).

Rotae sericae (α) which encircle rosette (β) and whirl (γ) on
relief panel, 11th c. Thebes, Archaeological Museum,
inv. no. A242 (PHOTO: 1967).

Ιταλ.: cordone m.

Ρουμ.: brâu răsucit n.; funie răsucită f.; torsadă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): кордон м.

Βουλγ. (λατ.): kordon m.

Ρωσ. (κυριλλ.): канат м.; жгут м.; кордон м.

Ρωσ. (λατ.): kanat m.; žgut m.; kordon m.

Σερβ. (κυριλλ.): украс у виду конопца м.

Σερβ. (λατ.): ukras u vidu konorca m.

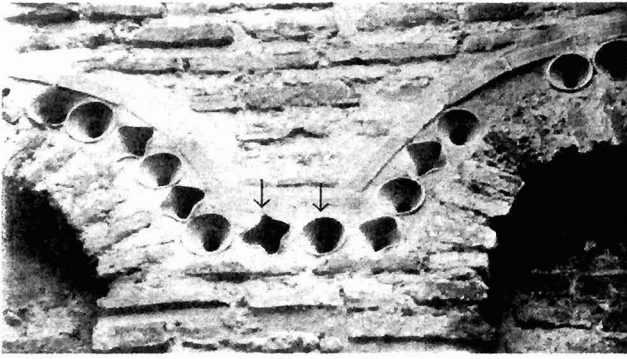
κόσμημα: τροχοί σηρικοί α. πλ.¹³⁷ (εικ. 383α, 350.34)

Αγγλ.: rotae sericae pl.; interconnected roundels pl.;
interlocking circles pl.

Αλβ.: zinxhir me rrathë m.

Γαλλ.: rotae sericae f. pl.; cercles entrenoués m. pl.;
chaîne de cercles f.

Γερμ.: Rotae sericae f. pl.

Εικόνα / Figure 384

Κόσμημα κεραμοπλαστικό: φιαλοστόμιο. Μπογιάνα, Άγιος Νικόλαος, βόρεια όψη, 13^{ος} αι. (ΛΗΨΗ: 1989).
Brick pattern: ceramic rosette. Vojana, St Nicholas, north façade, 13th c. (PHOTO: 1989).

Ιταλ.: rotae sericae f. pl.; ornato a catena di cerchi m.

Ρουμ.: cercuri înnodate n. pl.; rotae sericae pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): преплетени кръгове м. мн.

Βουλγ. (λατ.): prepleteni krūgove m. mn.

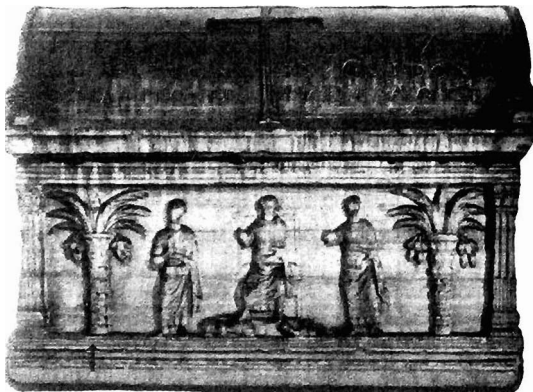
Ρωσ. (κυριλλ.): цепочка ж.

Ρωσ. (λατ.): серо́чка ž.

Σερβ. (κυριλλ.): орнаментална ниска кругова ж.

Σερβ. (λατ.): ornamentalna niska krugova ž.

κόσμημα: υδρόβιο(ν) φύλλο(ν) → κόσμημα:
φύλλο(ν) υδρόβιο(ν)

Εικόνα / Figure 385

Φοινικόδενδρο σε ανάγλυφη σαρκοφάγο, α' μισό 5^{ου} αι. Ραβέννα, Quadrarco di Braccioforte (ΛΗΨΗ: R. Farioli).
Palm tree on relief sarcophagus, 1st half of 5th c. Ravenna, Quadrarco di Braccioforte (PHOTO: R. Farioli).

κόσμημα: φιαλοστόμιο(ν) ου. (εικ. 384, 350.35.1-2)

Αγγλ.: ceramic rosette

Αλβ.: shishe në formë luleje f.

Γαλλ.: flacon festonné m.

Γερμ.: Phialostomion n.; Tonröhrchen n.; Tontülle f.

Ιταλ.: phialostomion m.

Ρουμ.: ornament ceramic cu corp tronconic gol cu marginile cvadrilobate n.

Βουλγ. (κυριλλ.): керамична розета ж.

Βουλγ. (λατ.): keramična rozeta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): полая керамическая розетка ж.

Ρωσ. (λατ.): polaja keramičeskaja rozetka ž.

Σερβ. (κυριλλ.): украсни керамички лончић м.; ниска украсних лончића ж.

Σερβ. (λατ.): ukrasni keramički lončić m.; niska ukrasnih lončića ž.

κόσμημα: φοίνικας₂ α. & φοίνιξ₂ α.· κόσμημα: φοινικόδεντρο ου. & φοινικόδενδρο(ν) ου.

(εικ. 385, 350.36)

Αγγλ.: palm tree

Αλβ.: palmë f.

Γαλλ.: palmier m.

Γερμ.: Palme f.

Ιταλ.: palma f.

Ρουμ.: palmier m.

Βουλγ. (κυριλλ.): палмово дърво м.; палма ж.

Βουλγ. (λατ.): palmovo dŭrvo m.; palma ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): пальма ж.

Ρωσ. (λατ.): pal'ma ž.

Σερβ. (κυριλλ.): палма ж.

Σερβ. (λατ.): palma ž.

κόσμημα: φοινικόδενδρο(ν) → κόσμημα: φοίνικας₂

κόσμημα: φοινικόδεντρο → κόσμημα φοίνικας₂

κόσμημα: φοίνιξ₂ → κόσμημα: φοίνικας₂

κόσμημα: φύλλο(ν) αμπέλου ου.· κόσμημα: αμπελόφυλλο(ν) ου. (εικ. 386, 350.37)

Αγγλ.: vine leaf

Αλβ.: gjethe rrushi f.

Γαλλ.: feuille de vigne f.

Γερμ.: Weinblatt n.

Ιταλ.: foglia di vite f.

Ρουμ.: frunză de viță f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ЛОЗОВ ЛИСТ м.

Βουλγ. (λατ.): lozov list m.

Ρωσ. (κυριλλ.): виноградный лист м.

Ρωσ. (λατ.): vinogradnyj list m.

Σερβ. (κυριλλ.): ЛИСТ ВИНОВЕ ЛОЗЕ м.

Σερβ. (λατ.): list vinove loze m.

Εικόνα / Figure 386

Φύλλο αμπέλου σε μίσχους, λεπτομέρεια σε επίθημα ιωνικού κιονοκράνου, α' μισό 6^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 2655 (ΛΗΨΗ: 1985). Από τον Άγιο Πολύευκτο (:).

Vine leaf on stems, detail of impost block of Ionic capital, 1st half of 6th c. Constantinople, Archaeological Museum, inv. no. 2655 (PHOTO: 1985). From St Polyuktos (?).

κόσμημα: φύλλο(ν) κισσού ου· κόσμημα: κισσόφυλλο(ν) ου. (εικ. 382β, 379β, 350.38)

Αγγλ.: ivy leaf

Αλβ.: gjethe shermasheku f.

Γαλλ.: feuille de lierre f.

Γερμ.: Efeublatt n.

Ιταλ.: foglia d' edera f.

Ρουμ.: frunză de iederă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): бръшлянов лист м.

Βουλγ. (λατ.): bršljanov list m.

Ρωσ. (κυριλλ.): лист плюща м.

Ρωσ. (λατ.): list pljušča m.

Σερβ. (κυριλλ.): бршљанов лист м.

Σερβ. (λατ.): bršljanov list m.

κόσμημα: φύλλο(ν) περγαμινό(ν) → κόσμημα: φύλλο(ν) υδρόβιο(ν)

κόσμημα: φύλλο(ν) υδρόβιο(ν) ου· κόσμημα: φύλλο(ν) περγαμινό(ν) ου. (εικ. 370β, 350.39)

Αγγλ.: lotus leaf

Αλβ.: gjethe lotusi f.

Γαλλ.: feuille d'eau f.

Γερμ.: Lotusblatt n.; Wasserlaub n.

Ιταλ.: foglia d' acqua f.

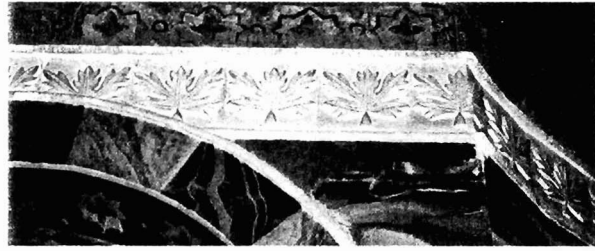
Ρουμ.: frunză de lotus f.

Βουλγ. (κυριλλ.): водни листа ср. мн.

Βουλγ. (λατ.): vodni lista sr. mn.

Ρωσ. (κυριλλ.): лотос м.

Ρωσ. (λατ.): lotos m.

Εικόνα / Figure 387

Κοσμήτης με ανάγλυφη διακόσμηση. Κωνσταντινούπολη, Αγία Σοφία, υπερώο, 532-537 (ΛΗΨΗ: 1985).

Cornice with relief decoration. Constantinople, Saint Sophia, gallery, 532-537 (PHOTO: 1985).

Σερβ. (κυριλλ.): орнамент у виду воденог листа м.;
СТИЛИЗОВАНИ ЛОТОС М.

Σερβ. (λατ.): ornament u vidu vodenog lista m.;
stilizovani lotos m.

κόσμημα: ψαροκόκ(κ)αλο → κόσμημα: ιχθυάκανθα

κόσμημα: ψευδοκουφικά → κόσμημα ψευδοκουφικό(ν)

κόσμημα: ωά και λόγχες ου. πλ. & θ. πλ· κόσμημα:
κανόνας φών α. & κανών ωών α. (εικ. 372α,
350.40.1-2) // πρβ. κυμάτιο(ν) ιωνικό(ν)

Αγγλ.: eggs-and-darts pl.; eggs-and-tongues pl.

Αλβ.: vezore dhe heshta f. sh.

Γαλλ.: oves et dards m. pl.; oves et fers de lance m. pl.

Γερμ.: Eierstab m.

Ιταλ.: ovoli e dardi m. pl.; kyma ionico m.

Ρουμ.: ove și săgeți f. pl.

Βουλγ. (κυριλλ.): овули и стрелички ж.мн.; овули и
езичета ж.мн. & ср.мн

Βουλγ. (λατ.): ovuli i strelički ž. mn.; ovuli i ezičeta ž. mn.
& sr.mn.

Ρωσ. (κυριλλ.): овы и дротики м. мн.

Ρωσ. (λατ.): ovu i drotiki m. mn.

Σερβ. (κυριλλ.): јажасти штап м.

Σερβ. (λατ.): jajasti štap m.

κοσμήτης α.¹³⁸ (εικ. 387-388, 343) // πρβ. γείσο(ν)

Αγγλ.: cornice

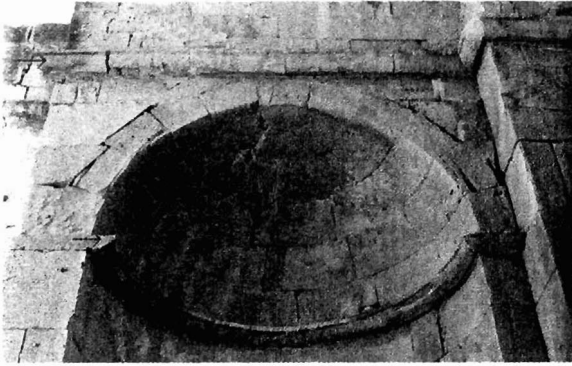
Αλβ.: kornizë f.

Γαλλ.: cordon m.

Γερμ.: Gesims n.; Sims n.; Gurtgesims n.

Ιταλ.: cornice f.

Ρουμ.: cornişă f.

Εικόνα / Figure 388

Κοσμήτης. Κρήτη, Γόρτυνα, Άγιος Τίτος, κόγχη στη βόρεια πλευρά του κεντρικού τμήματος του ιερού, 7^{ος} αι. (ΛΗΨΗ: 1987).

Cornice. Crete, Gortys, St Titus, conch at north side of central part of bema, 7th c. (ΡΗΟΤΟ: 1987).

Βουλγ. (κυριλλ.): **КОРНИЗ М.**

Βουλγ. (λατ.): **korniz m.**

Ρωσ. (κυριλλ.): **карниз м.**

Ρωσ. (λατ.): **karniz m.**

Σερβ. (κυριλλ.): **корниш м.; венац м.**

Σερβ. (λατ.): **korniš m.; venac m.**

κουκουνάρι ου. κώνος πίτυος α. (εικ. 109β)

Αγγλ.: **pine-cone**

Αλβ.: **boçe pishe f.**

Γαλλ.: **pomme de pin f.**

Γερμ.: **Pinienzapfen m.**

Ιταλ.: **pigna f.**

Ρουμ.: **con de pin n.**

Βουλγ. (κυριλλ.): **борова шишарка ж.**

Βουλγ. (λατ.): **borova šišarka ž.**

Ρωσ. (κυριλλ.): **шишка ж.**

Ρωσ. (λατ.): **šiška ž.**

Σερβ. (κυριλλ.): **борова шишарка ж.**

Σερβ. (λατ.): **borova šišarka ž.**

κουρασάνι → κονίαμα κεραμ(ε)ικό(ν)

κουφικά → κόσμημα κουφικό(ν)

κουφικά διανθισμένα → κόσμημα κουφικό(ν) διανθισμένο(ν)

κουφικό(ν) → κόσμημα κουφικό(ν)

κουφικό(ν) διανθισμένο(ν) → κόσμημα κουφικό(ν) διανθισμένο(ν)

κοχλεία → κλίμακα ειληματική

κοχλίας → κλίμακα ειληματική

κρατέρωμα ου. μπρού(ν)τζος α. χαλκοκασσίτερος α.¹³⁹ // πρβ. ορείχαλκος.

Αγγλ.: **bronze**

Αλβ.: **bronx m.**

Γαλλ.: **bronze m.**

Γερμ.: **Bronze f.**

Ιταλ.: **bronzo m.**

Ρουμ.: **bronz n.**

Βουλγ. (κυριλλ.): **бронз м.**

Βουλγ. (λατ.): **bronz m.**

Ρωσ. (κυριλλ.): **бронза ж.**

Ρωσ. (λατ.): **bronza ž.**

Σερβ. (κυριλλ.): **бронза ж.**

Σερβ. (λατ.): **bronza ž.**

κρήνη θ.¹⁴⁰ (εικ. 389) // πρβ. φιάλη

Αγγλ.: **fountain**

Αλβ.: **fontanë f.; çesmë f.**

Γαλλ.: **fontaine f.**

Γερμ.: **Brunnen m.**

Ιταλ.: **fontana f.**

Ρουμ.: **fântână f.**

Βουλγ. (κυριλλ.): **ФОНТАН М.; ВОДОИЗТОЧНИК М.; ЧЕШМА Ж.**

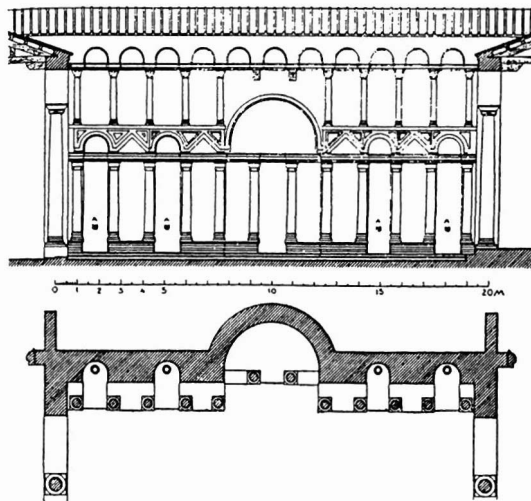
Βουλγ. (λατ.): **fontan m.; vodoiztočnik m.; çeşma ž.**

Ρωσ. (κυριλλ.): **ФОНТАН М.; ЧАША Ж.**

Ρωσ. (λατ.): **fontan m.; čaša ž.**

Σερβ. (κυριλλ.): **ФОНТАНА Ж.; ЧЕСМА Ж.**

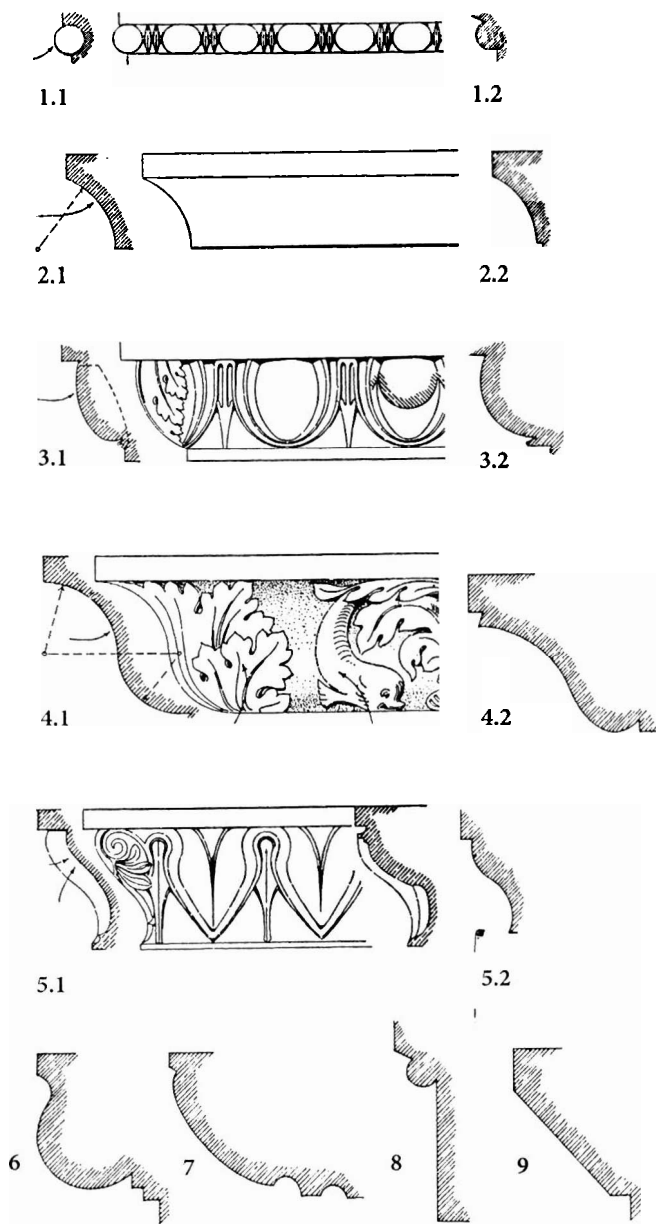
Σερβ. (λατ.): **fontana ž.; česma ž.**

Εικόνα / Figure 389

Κρήνη, αναπαράσταση και κάτοψη. Φίλιπποι, Βασιλική Α, γύρω στο 500 (Ορλάνδος 1952, εικ. 65, κατά Lemerle 1945).

Fountain, reconstruction and ground plan. Philippi, Basilica A, ca. 500 (Ορλάνδος 1952, fig. 65, after Lemerle 1945).

Εικόνα / Figure 395

Κυμάτιο (ΜΜΚ).

1.1. αστράγαλος₂ ρωμαϊκός, τομή και όψη (κατά Fletcher ¹⁸1975, 125) 1.2. αστράγαλος₂ παλαιοχριστιανικός, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 325) 2.1. αιγυπτιάζον ρωμαϊκό, τομή και όψη (κατά Fletcher ¹⁸1975, 125) 2.2. αιγυπτιάζον παλαιοχριστιανικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 301) 3.1. ιωνικό ρωμαϊκό, τομή και όψη (κατά Fletcher ¹⁸1975, 125) 3.2. ιωνικό παλαιοχριστιανικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 325) 4.1. κοιλόκυρτο ορθό ρωμαϊκό, τομή και όψη (κατά Fletcher ¹⁸1975, 125) 4.2. κοιλόκυρτο ορθό παλαιοχριστιανικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 343,4) 5.1. λέσβιο ελληνικό-κλασικό, τομή και όψη (κατά Fletcher ¹⁸1975, 125) 5.2. λέσβιο παλαιοχριστιανικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 325) 6. κυρτό ημικυκλικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 343,6) 7. κυρτό τεταρτοκυκλικό, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 345,β) 8. ταινία₂, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 325) 9. λοξό-τιμητη ταινία, τομή (κατά Ορλάνδο 1954, εικ. 343,8).

Moulding (ΜΜΚ). 1.1. Roman *bead-and-reel*, section and elevation (after Fletcher ¹⁸1975, 125) 1.2. Early Christian *bead-and-reel*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 325) 2.1. Roman *cavetto*, section and elevation (after Fletcher ¹⁸1975, 125) 2.2. Early Christian *cavetto*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 301) 3.1. Roman *ovolo*, section and elevation (after Fletcher ¹⁸1975, 125) 3.2. Early Christian *ovolo*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 325) 4.1. Roman *ogee*, section and elevation (after Fletcher ¹⁸1975, 125) 4.2. Early Christian *ogee*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 343,4) 5.1. Greek-classical *Lesbian*, section and elevation (after Fletcher ¹⁸1975, 125) 5.2. Early Christian *Lesbian kymation*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 325) 6. *roundel*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 343,6) 7. *quarter-round*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 345,β) 8. *fillet*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 325) 9. *bevelled fillet*, section (after Ορλάνδος 1954, fig. 343,8).

κυμάτιο(ν) ου.¹⁴³ (εικ. 395) // πρβ. απόθεση, αποφυγή, απόφυση, σκοτία, σπείρα₂ (κιονοκράνου)

Αγγλ.: mo(u)lding

Αλβ.: kimation m.; profil (kapiteli) m.

Γαλλ.: moulure f.; kymation m.

Γερμ.: Kyma n.; Kymation n.; Profilleiste f.; Blattfries m.; Blattwelle f.

Γραλ.: cimasa f.; kymation m.; cyma f.; gola f.; modanatura (di coronamento) f.

Ρουμ.: mulură f.

Βουλγ. (κυριλλ.): КИМА Ж.; заоблен архитектурен профил м.; профил на корниз м.

Βουλγ. (λατ.): kima ž.; zaoblen architekturen profil m.; profil na korniz m.

Ρωσ. (κυριλλ.): КИМА Ж.; КИМАТИЙ м.; архитектурный облом м.

Ρωσ. (λατ.): kima ž.; kimatij m.; architekturnyj oblom m.

Σερβ. (κυριλλ.): КИМА Ж.; КИМАТИОН м.

Σερβ. (λατ.): kima ž.; kimation m.

κυμάτιο(ν) αιγυπτιάζον ου. (εικ. 395.2.1-2)

Αγγλ.: cavetto

Αλβ.: kimation konkav m.

Γαλλ.: cavet m.

Γερμ.: Hohlkehle f.

Ιταλ.: cavetto m.; sguscio a gola egizia m.

Ρουμ.: cavetă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): ТРОХИЛ м.; вдлъбнат архитектурен профил м.

Βουλγ. (λατ.): trochil m.; vdlubnat architekturen profil m.

Ρωσ. (κυριλλ.): ВОГНУТЫЙ КИМАТИЙ м.

Ρωσ. (λατ.): vognutyj kimatij m.

Σερβ. (κυριλλ.): ТРОХИЛУС м.

Σερβ. (λατ.): trohilus m.

κυμάτιο(ν) ανάστροφο(ν) κοιλόκυρτο(ν) → κυμάτιο(ν) κοιλόκυρτο(ν) ανάστροφο(ν)

κυμάτιο(ν) ημικυκλικό(ν) κυρτό(ν) → κυμάτιο(ν) κυρτό(ν) ημικυκλικό(ν)

κυμάτιο(ν) ιωνικό(ν) ου. (εικ. 395.3.1-2) // πρβ. κόσμημα: *ωά και λόγχες*

Αγγλ.: *ovolo mo(u)lding*

Αλβ.: *kimation jonik m.*

Γαλλ.: *moulure ionique f.; kymation ionique m.*

Γερμ.: *ionisches Kuma(tion) n.*

Ιταλ.: *cimasa ionica f.*

Ρουμ.: *mulură ionică f.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *йонийска кима ж.*

Βουλγ. (λατ.): *jonijska kima ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *ионический киматий м.*

Ρωσ. (λατ.): *ioničeskij kimatij m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *јонска кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *jonska kima ž.*

κυμάτιο(ν) κοιλόκυρτο(ν) ανάστροφο(ν) ου. // πρβ. *κυμάτιο(ν) λέσβιο(ν)*

Αγγλ.: *reverse ogee mo(u)lding; cyma reversa*

Αλβ.: *kimation i kthyer m.*

Γαλλ.: *talon m.; cyma reversa f.*

Γερμ.: *Karnies n.; Cyma reversa f.*

Ιταλ.: *cyma reversa f.*

Ρουμ.: *dușină întoarsă f.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *обратна кима ж.*

Βουλγ. (λατ.): *obratna kima ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *обратный киматий м.*

Ρωσ. (λατ.): *obratnyj kimatij m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *обрнута кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *obrnuta kima ž.*

κυμάτιο(ν) κοιλόκυρτο(ν) ορθό(ν) ου. (εικ. 395.4.1-2)

Αγγλ.: *ogee mo(u)lding; cyma recta*

Αλβ.: *kimation i drejtë m.*

Γαλλ.: *doucine f.; cyma recta f.*

Γερμ.: *Karnies n.; Cyma recta f.*

Ιταλ.: *cyma recta f.*

Ρουμ.: *dușină f.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *права кима ж.*

Βουλγ. (λατ.): *prava kima ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *правый киматий м.*

Ρωσ. (λατ.): *pravyj kimatij m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *права кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *prava kima ž.*

κυμάτιο(ν) κυρτό(ν) ημικυκλικό(ν) ου. (εικ. 395.6)

Αγγλ.: *roundel; roll mo(u)lding*

Αλβ.: *kimation gjysmërrethor m.*

Γαλλ.: *boudin m.*

Γερμ.: *Halbrundstab m.; Wulst m./f.*

Ιταλ.: *cimasa semitonda f.*

Ρουμ.: *ciubuc n.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *полукръгла кима ж.*

Βουλγ. (λατ.): *polukrŭgla kima ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *вал м.; валик м.; полукруглый киматий м.*

Ρωσ. (λατ.): *val m.; valik m.; polukruglyj kimatij m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *полукружна кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *polukružna kima ž.*

κυμάτιο(ν) κυρτό(ν) τεταρτοκυκλικό(ν) ου.¹⁴⁴ (εικ. 395.7)

Αγγλ.: *quarter-round mo(u)lding; ovolo mo(u)lding*

Αλβ.: *kimation çerekrrrethor m.*

Γαλλ.: *moulure en quart de rond f.*

Γερμ.: *Viertelstab m.; Wulst m./ f.*

Ιταλ.: *cimasa a un quarto di cerchio f.*

Ρουμ.: *mulură în sfert de cerc f.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *кима във формата на четвърт кръг ж.*

Βουλγ. (λατ.): *kima vŭv formata na četvŭrt krŭg ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *киматий “четвертной вал” м.*

Ρωσ. (λατ.): *kimatij “četvertnoj val” m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *четвртине круга кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *četvrtine kruga kima ž.*

κυμάτιο(ν) λέσβιο(ν) ου. (εικ. 395.5.1-2) // πρβ. *κυμάτιο(ν) κοιλόκυρτο(ν) ανάστροφο(ν)*

Αγγλ.: *Lesbian kuma(tion)*

Αλβ.: *kimation lesbik m.*

Γαλλ.: *kymation lesbique m.; moulure lesbique f.*

Γερμ.: *lesbisches Kuma(tion) n.*

Ιταλ.: *cimasa lesbica f.*

Ρουμ.: *mulură specifică insulei Lesbos f.; mulură lesbică f.*

Βουλγ. (κυριλλ.): *лесбийска кима ж.*

Βουλγ. (λατ.): *lesbiska kima ž.*

Ρωσ. (κυριλλ.): *лесбийский киматий м.*

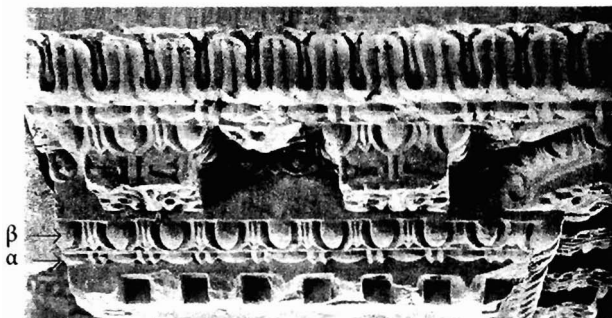
Ρωσ. (λατ.): *lesbijskij kimatij m.*

Σερβ. (κυριλλ.): *лезбијска кима ж.*

Σερβ. (λατ.): *lezbijska kima ž.*

κυμάτιο(ν) ορθό(ν) κοιλόκυρτο(ν) → κυμάτιο(ν) κοιλόκυρτο(ν) ορθό(ν)

κυμάτιο(ν) τεταρτοκυκλικό(ν) κυρτό(ν) → κυμάτιο(ν) κυρτό(ν) τεταρτοκυκλικό(ν)

Εικόνα / Figure 396

Αστράγαλος (α), ωά και λόγχες (β) σε ανάγλυφο γείσο από τη θεοδοσιανή Αγία Σοφία, 415. Κωνσταντινούπολη, Αγία Σοφία, προαύλιο (ΛΗΝΗ: 1985).

Bead-and-reel (α), *eggs-and-darts* (β) on relief cornice from Theodosian Saint Sophia, 415. Constantinople, Saint Sophia, courtyard (ΡΗΟΤΟ: 1985).

κυμάτιο(ν): αστράγαλος₂ α. (εικ. 396, 395.1.1-2) //

πρβ. κόσμημα: αστράγαλος₁

Αγγλ.: astragal

Αλβ.: astragall m.

Γαλλ.: astragale m.; baguette f.

Γερμ.: Astragal m.; Perlstab m.

Ιταλ.: astragalo m.; perle e fusarole f. pl.

Ρουμ.: astragal n.

Βουλγ. (κυριλλ.): астрагал м.

Βουλγ. (λατ.): astragal m.

Ρωσ. (κυριλλ.): астрагал м.

Ρωσ. (λατ.): astragal m.

Σερβ. (κυριλλ.): астрагал м.

Σερβ. (λατ.): astragal m.

κυμάτιο(ν): λοξότμητη ταινία → κυμάτιο(ν): ταινία
λοξότμητη

κυμάτιο(ν): σχοινίο(ν) ου. // πρβ. κόσμημα:

σχοινίο(ν)

Αγγλ.: rope-mo(u)lding

Αλβ.: kordon m.

Γαλλ.: torsade f.; câble cordelé m.

Γερμ.: Taustab m.; Tau n.

Ιταλ.: cordone m.

Ρουμ.: torsadă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): кордон м.

Βουλγ. (λατ.): kordon m.

Ρωσ. (κυριλλ.): киматий “кордон” м.; киматий “витой канат” м.

Ρωσ. (λατ.): kimatij “kordon” m.; kimatij “vitoj kanat” m.

Σερβ. (κυριλλ.): украс у виду ужета м.

Σερβ. (λατ.): ukras u vidu užeta m.

κυμάτιο(ν): ταινία₂ (επίπεδη, στενή) θ. (εικ. 395.8)

Αγγλ.: fillet; listel

Αλβ.: shirit m.; rrip m.

Γαλλ.: listel plat m.; bandeau m.

Γερμ.: Leiste f.; Band n.

Ιταλ.: listello m.

Ρουμ.: mulură plată f.; listel n.

Βουλγ. (κυριλλ.): листел м.; отвесна лента ж.

Βουλγ. (λατ.): listel m.; otnesna lenta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): плоский киматий м.

Ρωσ. (λατ.): ploskij kimatij m.

Σερβ. (κυριλλ.): листел м.; перваз м.

Σερβ. (λατ.): listel m.; pervaz m.

κυμάτιο(ν): ταινία λοξότμητη θ. (εικ. 395.9)

Αγγλ.: bevelled fillet

Αλβ.: shirit i pjerrët m.

Γαλλ.: chanfrein m.

Γερμ.: Schrägeleiste f.

Ιταλ.: listello inclinato m.

Ρουμ.: mulură oblică f.

Βουλγ. (κυριλλ.): коса лента ж.

Βουλγ. (λατ.): kosa lenta ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): косой киматий м.

Ρωσ. (λατ.): kosoj kimatij m.

Σερβ. (κυριλλ.): коси листел м.; коси перваз м.

Σερβ. (λατ.): kosi listel m.; kosi pervaz m.

κυριακό(ν) ου.¹⁴⁵ // πρβ. ναός

Αγγλ.: dominicum

Αλβ.: dominikum m.; qiriakon m.

Γαλλ.: kyriakon m.; dominicum m.

Γερμ.: Kyriakon n.; Dominicum n.

Ιταλ.: dominicum

Ρουμ.: dominicum (biserică); kiriakon

Βουλγ. (κυριλλ.): кириако́н м.

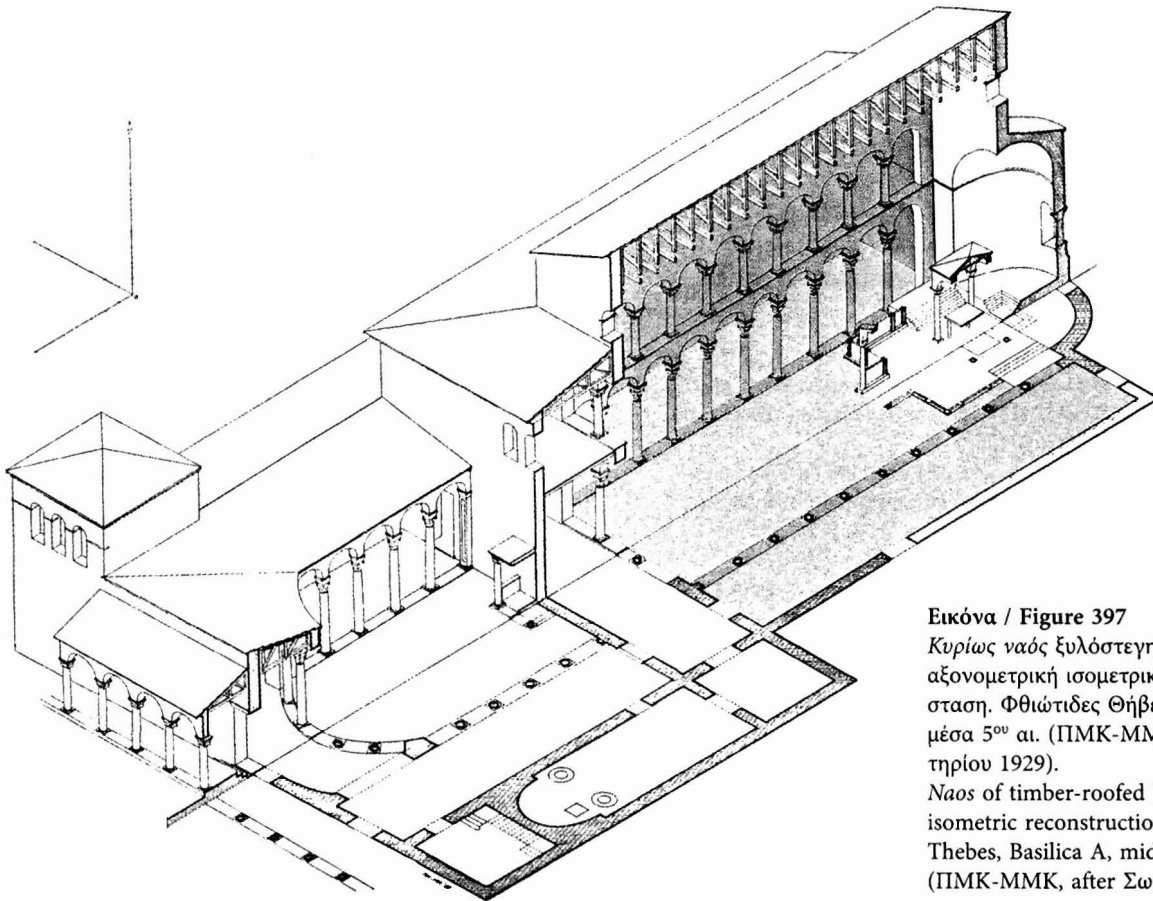
Βουλγ. (λατ.): kiriakon m.

Ρωσ. (κυριλλ.): церковь ж.; храм м.; главный храм
СКИТА М.

Ρωσ. (λατ.): cerkov' ž.; chram m.; glavnyj chram skita m.

Σερβ. (κυριλλ.): кирјакон м.; crkva ж.

Σερβ. (λατ.): kirjakon m.; crkva ž.

Εικόνα / Figure 397

Κυρίως ναός ξυλόστεγης βασιλικής, αξονομετρική ισομετρική αναπαράσταση. Φθιώτιδες Θήβες, Βασιλική Α, μέσα 5^{ου} αι. (ΠΜΚ-ΜΜΚ, κατά Σωτηρίου 1929).

Naos of timber-roofed basilica, isometric reconstruction. Phthiotic Thebes, Basilica A, mid 5th c. (ΠΜΚ-ΜΜΚ, after Σωτηρίου 1929).

κυρίως ναός α.: ναός θ.¹⁴⁶ (εικ. 397-398)

Αγγλ.: naos; main church

Αλβ.: paos m.

Γαλλ.: paos m.

Γερμ.: Naos m.; Hauptraum (der Kirche) m.

Ιταλ.: paos m.

Ρουμ.: paos n.

Βουλγ. (κυριλλ.): наос м.; вътрешното пространство (на църква) ср.

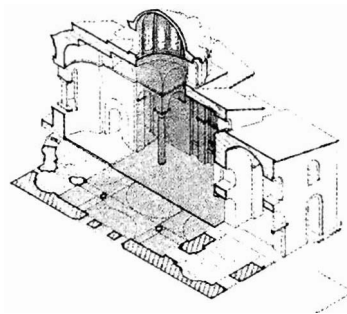
Βουλγ. (λατ.): paos m.; vütrešnoto prostranstvo (na cърkva) sr.

Ρωσ. (κυριλλ.): наос м.; внутреннее пространство (храма) ср.

Ρωσ. (λατ.): paos m.; vnutrennee prostranstvo (chrama) sr.

Σερβ. (κυριλλ.): наос м.

Σερβ. (λατ.): paos m.

Εικόνα / Figure 398

Κυρίως ναός σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού, σύνθετου τετρακίονιου, αξονομετρική ισομετρική τομή. Κωνσταντινούπολη, Άγιος Θεόδωρος (;) (Vefa Kilise Camii), φάση τέλους 11^{ου}-αρχών 12^{ου} αι.

(ΠΜΚ-ΜΜΚ, κατά Van Millingen 1912).

Naos of cross-in-square church, complex tetrastyle type, isometric section. Constantinople, St Theodore (?) (Vefa Kilise Camii), late 11th-early 12th c. phase (ΠΜΚ-ΜΜΚ, after Van Millingen 1912).

Ρωσ. (κυριλλ.): четырёхсторонний портик м.
 Ρωσ. (λατ.): četyřechstoronnij portik m.
 Σερβ. (κυριλλ.): четворострани трем м.
 Σερβ. (λατ.): četvorostrani trem m.

τετράσωμη θήκη → τάφος: θήκη τετράσωμη

τετράφυλλο(ν) άνοιγμα*

τεχνική θ. (εικ. 629-634)

Αγγλ.: technique
 Αλβ.: teknikë f.
 Γαλλ.: technique f.
 Γερμ.: Technik f.
 Ιταλ.: tecnica f.
 Ρουμ.: tehnică f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): техника ж.
 Βουλγ. (λατ.): technika ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): техника ж.
 Ρωσ. (λατ.): technika ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): техника ж.; начин извођења м.
 Σερβ. (λατ.): tehnika ž.; način izvođenja m.

τεχνική διάτρητη θ. (εικ. 629)

Αγγλ.: open work
 Αλβ.: teknikë me azhur; teknikë me dantelë f.
 Γαλλ.: technique à jour f.; technique ajourée f.;
 technique de la sculpture dentelée f.
 Γερμ.: Durchbrucharbeit f.; Ajourarbeit f.
 Ιταλ.: tecnica a traforo f.; tecnica a giorno f.
 Ρουμ.: tehnică ajur f.; ajur n.
 Βουλγ. (κυριλλ.): ажурна техника ж.
 Βουλγ. (λατ.): ažurna technika ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): ажурная техника сверления мрамора ж.
 Ρωσ. (λατ.): ažurnaja technika sverlenija mramora ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): техника чипкастог рељефа ж.
 Σερβ. (λατ.): tehnika čipkastog reljefa ž.

τεχνική διπλεπίπεδη θ.²⁶⁸ (εικ. 630)

Αγγλ.: two-level technique
 Αλβ.: teknikë me dy plane f.
 Γαλλ.: technique à deux plans f.
 Γερμ.: Zweiebenen-Technik f.
 Ιταλ.: tecnica a due piani f.
 Ρουμ.: tehnică sculptării în relief pe două planuri f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): техника в два плана ж.
 Βουλγ. (λατ.): technika v dva plana ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): двухпланная техника (рельефа) ж.
 Ρωσ. (λατ.): dvuchplannaja technika (rel'efa) ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): техника у два плана ж.
 Σερβ. (λατ.): tehnika u dva plana ž.

τεχνική εγχάρακτη θ. (εικ. 631)

Αγγλ.: incised technique
 Αλβ.: teknikë me inçizim f.
 Γαλλ.: technique incisée f.
 Γερμ.: Gravierung f.
 Ιταλ.: tecnica a incisione f.
 Ρουμ.: incizare f.; tehnica incizării f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): гравирание ср.
 Βουλγ. (λατ.): gravirane sr.

Εικόνα / Figure 629

Τεχνική διάτρητη σε μαρμάρινο πτυχωτό κιονόκρανο.
 Κωνσταντινούπολη, Άγιος Σέργιος και Βάκχος, 527-536
 (ΛΗΨΗ: 1985).

Open work on marble fold capital. Constantinople,
 Sts Sergios and Bakchos, 527-536 (PHOTO: 1985).

Εικόνα / Figure 630

Τεχνική διπλεπίπεδη σε μαρμάρινο ανάγλυφο επιστύλιο,
 β' μισό 12^{ου} αι. Αθήνα, Βυζαντινό Μουσείο,
 αρ. ευρ. ΒΧΜ 934, Τ187 (ΛΗΨΗ: ΒΧΜ).

Two-level technique on marble relief architrave, 2nd half of
 12th c. Athens, Byzantine Museum, inv. no. ΒΧΜ 934, Τ187
 (PHOTO: ΒΧΜ).

Εικόνα / Figure 631

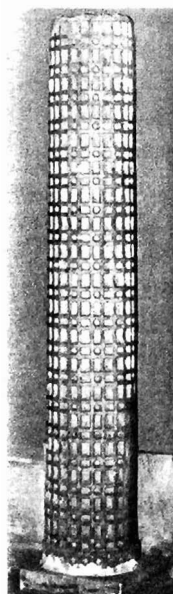
Τεχνική εγχάρακτη σε μαρμάρινο επιστύλιο τέμπλου,
 β' μισό 9^{ου} αι. Θήβα, Αρχαιολογικό Μουσείο,
 αρ. ευρ. Α329 (ΛΗΨΗ: ΜΜπ).

Incised technique on marble architrave of altarscreen,
 2nd half of 9th c. Thebes, Archaeological Museum,
 inv. no. Α 329 (PHOTO: ΜΜπ).

Ρωσ. (κυριλλ.): техника гравировки ж.
 Ρωσ. (λατ.): technika gravirovki ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): техника урезивања ж.; гравирање ср.
 Σερβ. (λατ.): tehnika urezivanja ž.; graviranje sr.

τεχνική ένθετη θ. (εικ. 632)

Αγγλ.: inlaid work; inlay work; incrustation
 Αλβ.: teknikë me inkrustim f.
 Γαλλ.: incrustation f.
 Γερμ.: Inkrustation f.; Einlegearbeit f.; Intarsia f.
 Ιταλ.: tecnica a incrostazione f.; tarsia f.
 Ρουμ.: intarsie f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): инкрустация ж.
 Βουλγ. (λατ.): inkrustacija ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): инкрустация ж.
 Ρωσ. (λατ.): inkrustacija ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): инкрустација ж.
 Σερβ. (λατ.): inkrustacija ž.

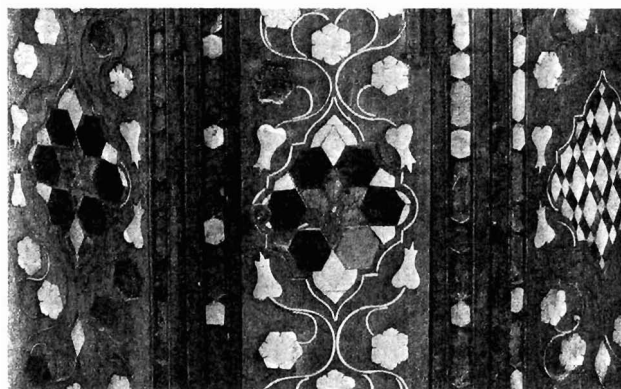

Εικόνα / Figure 632

Τεχνική ένθετη σε μαρμάρινο κιονίσκο από το τέμπλο της Αγίας Ευφημίας, α΄ μισό 6^{ου} αι. Κωνσταντινούπολη, Αρχαιολογικό Μουσείο, αρ. ευρ. 5078 (ΛΗΨΗ: 1985).
 Η ένθετη υαλόμαζα έχει χαθεί.
 Inlaid work on marble colonette from the altarscreen of St Euphemia, 1st half of 6th c. Constantinople, Archaeological Museum, inv. no. 5078 (PHOTO: 1985).
 The inlaid glasspaste has been lost.

τεχνική ένθετη σε ξύλο θ. (εικ. 633)

Αγγλ.: marquetry; marqueterie
 Αλβ.: teknikë me inkrustim në dru f.
 Γαλλ.: marqueterie f.
 Γερμ.: Intarsia f.; Marketerie f.; Holzeinlegearbeit f.
 Ιταλ.: tecnica a intarsio ligneo f.
 Ρουμ.: marchetărie f.
 Βουλγ. (κυριλλ.): интарзия ж.; маркетри ж.
 Βουλγ. (λατ.): intarzija ž.; marketri ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): интарсия ж.; маркетри ж.
 Ρωσ. (λατ.): intarsija ž.; marketri ž.
 Σερβ. (κυριλλ.): маркетерија ж.; интарзија ж.
 Σερβ. (λατ.): marketerija ž.; intarzija ž.

Εικόνα / Figure 633

Τεχνική ένθετη σε ξύλο, αναλόγιο, λεπτομέρεια, 19^{ος} αι. Αθήνα, Βυζαντινό Μουσείο, αρ. ευρ. ΒΧΜ 12590 (ΛΗΨΗ: ΒΧΜ).
 Marquetry on lectern, detail, 19th c. Athens, Byzantine Museum, inv. no. ΒΧΜ 12590 (PHOTO: ΒΧΜ).

τεχνική επιπεδόγλυψη θ.: επιπεδογλυφία θ.²⁶⁹ (εικ. 634)

Αγγλ.: champlévé process; champlévé technique
 Αλβ.: teknikë me gdhendje të cekët f.
 Γαλλ.: technique en champlévé f.; champlévé m.
 Γερμ.: Champlévé n.
 Ιταλ.: champlévé m.; tecnica a alveoli incavati
 Ρουμ.: champlévé
 Βουλγ. (κυριλλ.): техника на “отнетото поле” ж.; техника шамплеве ж.
 Βουλγ. (λατ.): technika na “otnetoto pole” ž.; technika champlévé ž.
 Ρωσ. (κυριλλ.): выемчатая эмаль ж.; шамплеве ср.
 Ρωσ. (λατ.): vuemčataja émal’ ž.; champleve sr.
 Σερβ. (κυριλλ.): техника шамплеве ж.; емаљ м.
 Σερβ. (λατ.): tehnika šampléve ž.; emalj m.

Εικόνα / Figure 634

Τεχνική επιπεδόγλυψη σε μαρμάρινο κοσμήτη, λεπτομέρεια. Κωνσταντινούπολη, Παναγία Παμμακάριστος, παρεκκλήσιο, περίπου 1315 (ΛΗΨΗ: 1985).
 Champlévé technique on marble cornice, detail. Constantinople, Virgin Pammakaristos, chapel, ca. 1315 (PHOTO: 1985).

τεχνική της κρυμμένης πλίνθου → τοιχοδομία: τεχνική της κρυμμένης πλίνθου

τεχνική της πρισματικής (κοίλης) γλυφής θ.
(εικ. 291)

Αγγλ.: carving technique

Αλβ.: teknikë me gdhendje prizmatike f.

Γαλλ.: technique de taille en biseau f.

Γερμ.: Kerbschnitt m.; Keilschnitt m.

Ιταλ.: tecnica a intaglio f

Ρουμ.: tehnica sculptării în relief plat cu muchii piezișe f.

Βουλγ. (κυριλλ.): резбарска техника ж.

Βουλγ. (λατ.): rezbarska tehnika ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): резьба ж.; инталия ж.; инталья ж.

Ρωσ. (λατ.): rez'ba ž.; intalija ž.; intal'ja ž.

Σερβ. (κυριλλ.): резбарство ср.

Σερβ. (λατ.): rezbarstvo sr.

τζάκι → εστία₃

τζυγκανιστήριο(ν) ου.²⁷⁰

Αγγλ.: tzyngkanisterion

Αλβ.: ciganistirion m.

Γαλλ.: tzynganistérion m.

Γερμ.: Tzyngkanisterion n.

Ιταλ.: tzyganistirion m.

Ρουμ.: tzyganistérion

Βουλγ. (κυριλλ.): цинганистерий м.

Βουλγ. (λατ.): cihkanisterij m.

Ρωσ. (κυριλλ.): цинганистирион м.

Ρωσ. (λατ.): cinganistirion m.

Σερβ. (κυριλλ.): цинганистирион м.

Σερβ. (λατ.): cinganistirion m.

τοιχαρμάρι(ον) ου· αρμάρι(ον) (τοιχου) ου· ερμάρι(ον) (τοιχου) ου.²⁷¹ (εικ. 635, 130β)

Αγγλ.: built-in cupboard

Αλβ.: dollap muri m.

Γαλλ.: placard m.

Γερμ.: Wandschrank m.

Ιταλ.: armadio a muro m.

Ρουμ.: dulap în perete n.

Βουλγ. (κυριλλ.): вграден шкаф м.

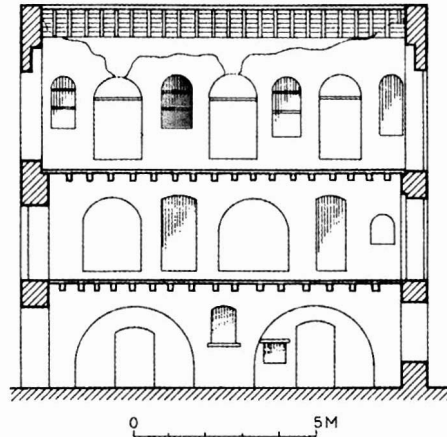
Βουλγ. (λατ.): vgraden škaf m.

Ρωσ. (κυριλλ.): стеной шкаф м.

Ρωσ. (λατ.): stennoj škaf m.

Σερβ. (κυριλλ.): зидни орман м.

Σερβ. (λατ.): zidni orman m.

Εικόνα / Figure 635

Τοιχαρμάριο. Μυστράς, σπίτι Γ, τομή (κατά Ορλάνδο 1937, εικ. 95, ανασχεδίαση).
Built-in cupboard. Mistra, house Γ, section (redrawn after Ορλάνδος 1937, fig. 95).

τοιχοβάτης α.²⁷² (εικ. 636, 450α)

Αγγλ.: toichobate [αρχ.]; socle

Αλβ.: xokol m.

Γαλλ.: toichobate m. [αρχ.]; socle m.

Γερμ.: Toichobat m. [αρχ.]; Sockelleiste f.

Ιταλ.: zoccolo m.; zoccolatura f.

Ρουμ.: tihobat [αρχ.]; soclu n.; plintă f.

Βουλγ. (κυριλλ.): тихобат м.

Βουλγ. (λατ.): tichobat m.

Ρωσ. (κυριλλ.): цоколь м.

Ρωσ. (λατ.): cokol' m.

Σερβ. (κυριλλ.): сокл м.

Σερβ. (λατ.): sokl m.

τοιχογραφία θ. // πρβ. διάκοσμος γραπτός

Αγγλ.: mural painting; wall painting

Αλβ.: pikturë murale f.

Γαλλ.: peinture murale f.

Γερμ.: Wandmalerei f.

Ιταλ.: pittura murale f.; pittura parietale f.

Ρουμ.: pictură murală f.

Βουλγ. (κυριλλ.): стенопис ж.; стенна живопис ж.

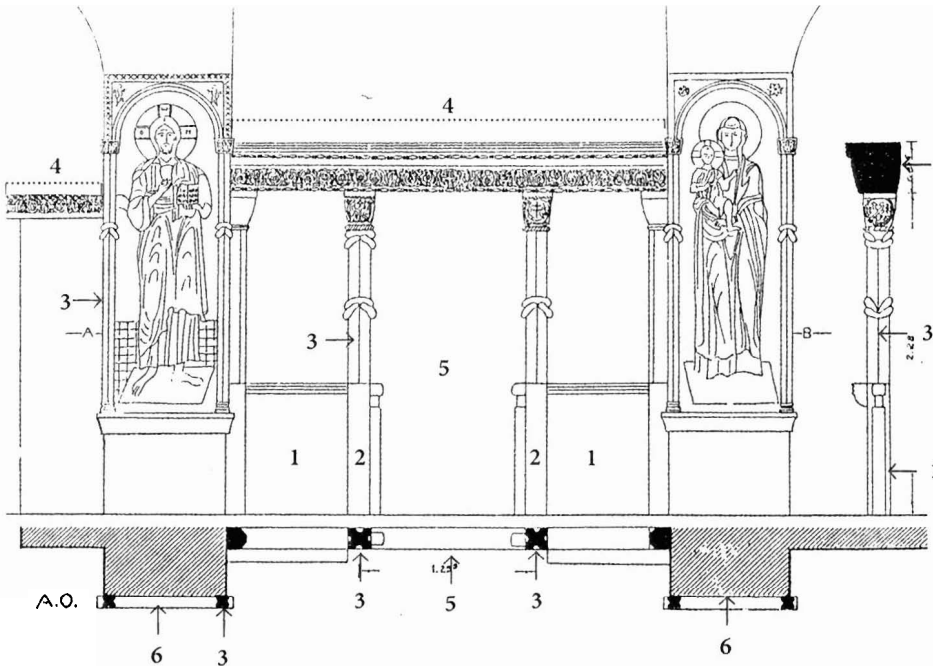
Βουλγ. (λατ.): stenopis ž.; stenna živopis ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): стенопись ж.; стенная роспись ж.;
монументальная живопись ж.

Ρωσ. (λατ.): stenopis' ž.; stennaja rospis' ž.;
monumental'naja živopis' ž.

Σερβ. (κυριλλ.): зидно сликарство ср.

Σερβ. (λατ.): zidno slikarstvo sr.

Εικόνα / Figure 625
 Τέμπλο, όψη, τομή και κάτοψη.
 Θεσσαλία, Πύλη,
 Πόρτα-Παναγιά, 1283
 (Ορλάνδος 1935, εικ. 14).
 1. θωράκιο, 2. πεσίσκος με
 σύμφυτους κιονίσκους 3. δίδυ-
 μοι ταινιόδετοι κιονίσκοι 4. επι-
 στόλιο 5. ωραία πύλη 6. προ-
 σκυνητάριο.
 Altarscreen, elevation, section
 and ground plan. Thessaly,
 Pyle, Porta Panagia, 1283
 (Ορλάνδος 1935, fig. 14).
 1. panel 2. pier with integrated
 colonettes 3. paired knotted
 colonettes 4. architrave
 5. sanctuary door 6. shrine.

τεκτονικό(ν) κιονόκρανο(ν) με κόσμημα τεθλασμέ-
 νης γραμμής → κιονόκρανο(ν) τεκτονικό(ν) με
 κόσμημα τεθλασμένης γραμμής

τέμπλο(ν) ου.²⁶⁷ (εικ. 625-626, 172) // πρβ. εικονο-
 στάσιο(ν), φράγμα πρεσβυτερίου

Αγγλ.: altarscreen; screen; templon

Αλβ.: ikonostas m.; templon m.

Γαλλ.: templon m.; templum m.; clôture de chœur f.

Γερμ.: Bemaschranke f.; Templon n.

Ιταλ.: templon m.; setto architetonico divisorio del
 presbiterio m.; pergula f.

Ρουμ.: templon n.

Βουλγ. (κυριλλ.): темплон м.; олтарна преграда ж.

Βουλγ. (λατ.): templon m.; oltarna pregrada ž.

Ρωσ. (κυριλλ.): алтарная преграда ж.; темплон м.

Ρωσ. (λατ.): altarnaja pregrada ž.; templon m.

Σερβ. (κυριλλ.): олтарска преграда ж.; темплон м.

Σερβ. (λατ.): oltarska pregrada ž.; templon m.

τεταρτοκύκλια (στις πλευρές παραθύρου) → πτερύ-
 για τυφλά σχήματος τετάρτου κύκλου (εκατέρω-
 θεν παραθύρου)

τεταρτοκυκλικά τυφλά πτερύγια (στις πλευρές πα-
 ραθύρου) → πτερύγια τυφλά σχήματος τετάρτου
 κύκλου (εκατέρωθεν παραθύρου)

τεταρτοκυκλικό(ν) κυρτό(ν) κυμάτιο(ν) → κυμά-
 τιο(ν) κυρτό(ν) τεταρτοκυκλικό(ν)

τεταρτοκυκλικό(ν) τόξο(ν)*

Εικόνα / Figure 626
 Τέμπλο. Βοιωτία, Μονή Οσίου Λουκά, καθολικό, περίπου 1011
 (ΛΗΨΗ: 1969, Χρ. Τσιλαλής).
 Altarscreen. Boeotia, Hosios Loukas Monastery, katholikon, ca.
 1011 (ΦΩΤΟ: 1969, Ch. Tsilalis).

τεταρτοκυλινδρική καμάρα*

τεταρτοσφαίριο(ν) → θόλος: τεταρτοσφαίριο(ν)

τετράγωνης διατομής πεσσός → πεσσός τετράγωνης
 διατομής

τετράγωνο(ν) πολεοδομικό(ν) ου: νησίδα πολεοδο-
 μική θ. (εικ. 627)

Αγγλ.: insula; block; city block

Αλβ.: njësi urbanistike kuadratike f.

Γαλλ.: insula f.; îlot m.; bloc m.

Γερμ.: Insula f.; Häuserblock m.